

EUROREGION BALTIC (ERB)

- En mer dynamiskt stark Euroregion ur
ett nyregionalistiskt perspektiv

Masteruppsats i Statsvetenskap
VT 2011
Vera Opacic
Handledare: Daniel Silander

Stort tack till

Jag vill ge ett stort tack till min handledare Daniel Silander som redan vid starten av denna uppsats förstått mitt syfte och dessutom handlett mig på ett mycket tydligt och bra sätt. En stort tack också till min handledare på Regionförbundet södra Småland, Mariana Gomez Johannesson, som även hon har varit ett mycket bra stöd under uppsatsens gång och bidragit med råd om olika rapporter, dokument och kontakter. Till slut vill jag också tacka Slawomir Demkowicz-Dobrzanski, chef för ERB- sekretariatet, som under sin vistelse i Malmö även tog sig tiden att besöka Hässleholm för att genomgå en intervju med mig gällande ERB:s arbete.

Abstract

The aim of this thesis is to investigate cross-border cooperation in EU, focusing on Euroregion Baltic and the question asked is how to make such cooperation stronger, analyzed from a new regionalist perspective. Initially the goals of the cooperation are presented between year 2001 to 2010 looking at the annual reports. Secondly this thesis explains what goals haven't been implemented during this time and why. At last it is explained how the cooperation can be strengthened. The method used is an interview with the head of ERB International Secretariat, Slawomir Demkowicz-Dobrzanski and references mostly used are the annual reports 2001-2010, ERB Road Map and Agenda 2020. New regionalism is the chosen theory because it's the most developed regarding what features the region has to have to be considered strong and successful. The results of this thesis are that Euroregion Baltic has made a lot of progress since year 1998, when the cooperation began, with projects such as Seagull I and II, Joint Transnational Development Programme, Cross-border Cooperation Programme that has strengthened the cooperation, but ERB has also some work left ahead of them. For example the leadership has to become more effective for the Euroregion to work better and gain stronger institutions, cultural and regional identity is an aspect that needs to be discussed regarding the ambitions ERB have set up for themselves and ERB has to take into consideration becoming a legal body to get a voice internationally in it's own right.

Keywords: Euroregion Baltic, European Union, Multilevel governance, Europeanization, Regionalisation, new regionalisation, local level

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställningar.....	9
1.2 Disposition	10
1.3 Metod	10
2. Teori/tidigare forskning	15
2.1 Flernivåstyre	15
2.2 Europeisering.....	18
2.3 Regionalism.....	20
2.4 Lokal nivå.....	23
2.5 Analysschema	25
2.5.1 Regionala institutioner	25
2.5.2 Begreppet ”region”	26
2.5.3 Regional identitet	26
2.5.4 Externa relationer	27
2.5.5 Internationella aspekter	27
2.5.6 Summering.....	28
3. Euroregion Baltic (ERB).....	29
3.1 Historia om EU:s regionalpolitik.....	29
3.2 ERB:s organisation	30
3.2.1 ERB:s stadgar	30
3.3 ERB:s organ	31

3.3.1 En styrelse.....	32
3.3.2 ERB: s ordförande.....	33
3.3.3 ERB:s ungdomsstyrelse.....	33
3.3.4 ERB- sekretariatet (IPS).....	33
3.3.5 ERB regionala sekretariat.....	34
3.3.6 Finansiering	34
3.4 ERB:s mål och måluppfyllnad.....	35
3.4.1 Årsrapporter 2001 och 2002	35
3.4.2 Årsrapporter 2003 och 2004	38
3.4.3 Årsrapporter 2005 och 2006	39
3.4.4 Årsrapport 2007-2008	42
3.4.5 Årsrapport år 2009 och 2010	43
3.5 Analys kring mål som ERB inte har implementerat	46
3.5.1. Regionala institutioner	47
3.5.2 Termen Euroregion och regional identitet.....	49
3.5.3 Externa relationer	51
3.5.4 Internationell aspekt.....	53
4. Slutsatser	55
5. Referenser	59

Bilaga--- Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

Förkortningslista

ERB- Euroregion Baltic

EU- Europeiska Unionen

EGTC- European Grouping of Territorial Cooperation (Europeiska grupperingar för territoriellt samarbete EGTS)

ERUF- Europeiska regionala utvecklingsfonden

IPS- International Permanent Secretariat (Internationella sekretariatet)

EWG- Environmental Working Group (miljöarbetsgrupp)

JTDP- Joint Transnational Development Programme (Gemensam gränsöverskridande handlingsplan)

IMO- International Maritime Organisation (Internationell sjösäkerhetsorganisation)

CBC- programme- Crossboarder Cooperation programme (gränsöverskridande samarbetsprogram)

DISK- Development of Innovative Systems through Knowledge Exchange (utveckling av innovativa system genom kunskapsutbyte)

LED- Light in Public Space (ljus i offentliga rum)

MOMENT- Modern Water Management (Modern vattenförvaltning)

EWTC- East West transport corridor (Öst- Västra transportkorridoren)

1. Inledning

”År 2015 är ERB en region som präglas av växande välstånd och goda levnadsvillkor för invånarna. ERB är då internationellt erkänd som föregångare inom hållbar tillväxt och integration av gamla och nya marknadsekonomier, och karakteriserad av en verklig social och regional sammanhållning.”¹

ERB är en Euroregion, begreppet kan definieras som *”en mer eller mindre institutionaliserad samverkan mellan angränsande subnationella myndigheter över nationella gränser”*.² Denna definition hänvisar till en samverkan mellan institutioner och myndigheter i regioner inom stater som samarbetar över landsgränser.³ ERB startades år 1998 och är en organisation för politiskt gränsöverskridande samarbete och dessutom en politisk plattform som sporrar utvecklingen på olika områden i sydöstra Östersjöregionen. Regionen består av Region Blekinge, Regionförbunden Södra Småland och Kalmar län (Sverige), Bornholms regionkommun (Danmark), Region Pommern och Region Warmia-Mazurien (Polen), Kaliningrad län (Ryssland) och Klaipeda län (Litauen).⁴ Från början var också Lettland med men valde att gå ur samarbetet år 2006. Den politiska organisationen i regionen består av en styrelse, ordförande och ungdomsstyrelse. Dessutom finns även ett internationellt sekretariat i Elbag, Polen, och regionala sekretariat i alla medlemsländer.⁵

ERB har sex miljoner invånare och består av 100 000 km². Medlemsregionerna har Östersjön som en gemensam nämnare samtidigt som de alla är medlemmar i Europeiska Unionen utom Kaliningradregionen i Ryssland som däremot har ett nära samarbete med unionen. ERB är dessutom den första Euroregionen som inkluderat en samarbetspartner från den ryska federationen. Regionsamarbetet är ett av de äldsta samarbeten i Europa och dessutom den starkast växande gränsöverskridande regionen i kontinenten också ur ett globalt perspektiv.⁶ Målet med ERB är inte bara det som nämnts ovan utan också att verka som en förebild för andra regioner som önskar följa i Östersjöstrategins spår och använder/vill använda samma arbetssätt för att hantera sina specifika utmaningar. Den här typen av regionalt EU-samarbete

¹ Euroregion Baltic utvecklingsprogram 2006:2-3

² Perkmann 2002:115

³ Perkmann 2002:116

⁴ Regionförbundet södra Smålands hemsida

⁵ Euroregion Baltics hemsida

⁶ Euroregion Baltics utvecklingsprogram 2006:7

och en sådan strategi som Östersjöstrategin finns ingen annanstans i dag i världen.⁷ Östersjön har i flera tusen år varit en viktig kommunikationsväg och även så långt bak i tiden som under medeltiden blomstrade handeln i regionen. Men i modern tid omöjliggjorde kalla krigets järnridå tvärs genom innanhavet förutsättningarna för samarbete. Idag visar ERB på att Östersjön åter igen är ett viktigt område där samarbete önskas och kan skapas.⁸

Hösten 2007 utarbetades även en utvecklingsstrategi och handlingsplan för ERB- samarbetet, när Euroregionens Seagullprojekt antogs av alla medlemsregioner, rådet och styrelsen. I handlingsplanen beskrevs de aktiviteter som skulle bedrivas för att realisera olika delar av strategin. Fyra fokusområden presenterades gällande en konkurrenskraftig företagsmiljö, transportinfrastruktur, den sociala dimensionen och miljö- och energipolitik. Inom Seagullprojekten har också olika kartläggningar, undersökningar och expertstudier bedrivits som rör olika delar av projektet.⁹ Resultaten av detta arbete har därefter sammanställts i ett tredje dokument vid namn; ”ERB- fakta, siffror, analyser och verktyg” och presenterar en viktig bakgrund och beskriver strategins hörnstenar och de planerade insatserna. ERB:s utvecklingsprogram består därtill av tre dokument, utvecklingsstrategi för Euroregion Baltic, handlingsprogram samt ”fakta, siffror, analyser och verktyg”.¹⁰

Idag sätts nya mål och prioriteringar för de nästkommande tio åren i Euroregion Baltic 2020. I denna agenda har Euroregionen tre fokusområden: Lobbyaktiviteter, strategiska insatser och utbyten.¹¹ När Euroregionens årsrapporter från år 2001 till 2010 dessutom studeras närmare visar de att samarbetet även haft stora framgångar genom att den har implementerat en hel del projekt och investeringar. Följaktligen har resultaten i årsrapporterna påvisat att det både har funnits motgångar som framgångar för regionens utveckling. För att ge en beskrivning av de mål som Euroregionen lyckats genomdriva under de 12 år samarbetet existerar är målet gällande det nära samarbetet med Kaliningrad en stark framgång när det kommer till att ha ett samarbete och dialog med en rysk part.

Det gränsöverskridande samarbetet stärkts och blivit mer effektivt genom att skapa politiska dialoger och även bidra till ekonomisk, social och miljömässig utveckling, genom projekt

⁷ Hemsidan för Sveriges ordförandeskap i EU

⁸ Baltic Sea Academy 2008:1

⁹ Strategi för utveckling av ERB 2007: 2

¹⁰ Strategi för utveckling av ERB 2007:3

¹¹ Euroregion Baltic 2020 2010:2-4

som Seagull II.¹² ERB har också en central roll i Östersjöstrategin som är en pionjär och den första makroregionala strategin som skapades år 2009. Det är en modell för långsiktigt strategiskt gränsöverskridande samarbete på regional politisk nivå i Södra Östersjöområdet. Dessutom är EU – stödet, Södra Östersjöprogrammet 2007-2013, som lobbats av ERB, ett exempel på ett lyckat program för gränsöverskridande samarbete, där nationella, regionala och lokala offentliga myndigheter samt offentliga forsknings- och utbildningsinstitutioner kan söka stöd/pengar till olika projekt.

Demonstrerat i inledningens citat har Euroregion Baltic en vision om att år 2015 ha växande välstånd och goda levnadsstandard för Euroregionens invånare. Därtill visar årsrapporterna och inte minst den nya agendan 2020 att många mål har åstadkommit men att det följaktligen finns en hel del mål som inte har lyckats implementeras samtidigt som målet i framtiden är att skapa ett mer dynamiskt starkt samarbete. Ett mer dynamiskt starkt samarbete utgår från denna studies teori som är nyregionalismen. Teorin har kommit längst i att förklara hur en region bör vara för att vara dynamiskt stark och agera som en självständig enhet. De faktorer som bland annat uppmärksammas är hur regionens institutioner, den regionala identiteten, som kännetecknas av funktionell och kulturell enhet samt rollen som internationell aktör bör vara utformade för att en region ska kunna vara dynamiskt stark. Dessa faktorer kommer att i analysen att tillämpas på de mål som ERB inte har uppfyllt, som demonstreras i ERB 2020 agendan. Meningen med detta är att undersöka uppsatsens syfte, hur en euroregion kan bli en mer dynamiskt stark enhet. Denna problematik gör det intressant att studera detta ämne närmare och ge förklaringar till hur ERB kan bli en starkare Euroregion utifrån det nyregionala perspektivet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet i denna studie är att undersöka det gränsöverskridande samarbetet i EU med fokus på Euroregionen Sea Baltic och hur detta samarbete kan utvecklas till ett mer dynamiskt starkare samarbete utifrån det nyregionala perspektivet.

- Vilken roll har ERB:s regionala institutioner?
- Hur definieras den regionala identiteten i ERB?

¹² Road Map for Euroregion baltic 2009:3

- Hur ser de externa relationerna ut för ERB?

1.2 Disposition

Dispositionen i denna studie är som följer. Inledningsvis beskrivs metodkapitlet där studiens tillvägagångssätt redogörs för att senare gå in på den valda teorin där flernivåstyre och analyschema, som utgår från ett nyregionalistiskt perspektiv, utvecklas tillsammans med tidigare forskning som har relevans till studiens syfte. Sedan följer en bakgrundsbeskrivning på regional utveckling i EU och ERB:s organisationsuppställning, mål och måluppfyllnad för att avslutas med vilka mål som inte uppfyllts och därtill en analys kring varför detta inte har gjorts. Slutligen presenteras studiens slutsatser.

1.3 Metod

Denna studie är en kvalitativ och empiriskt driven studie. Den är en enfallsstudie där endast Euroregion Baltic undersöks. En enfallsstudie är en empirisk undersökning där en aktuell händelse studeras i dess verkliga omgivning. Fallstudien går ut på att besvara forskningsfrågor om hur och varför något sker, ser ut som det gör osv. Forskare studerar då specifika händelser på olika nivåer, såsom individnivå, gruppnivå, organisationsnivå samt social och politisk nivå.¹³ Det finns inte endast enfallsstudier utan även flerfallsstudie som inkluderar mer än ett fall. Detta är inte relevant i denna studie där endast ett fall studeras, ERB. Målet med en fallstudie är att genomföra en analytisk generalisering vilket innebär att forskaren utvecklar samt generaliserar redan existerande teorier.¹⁴ Dock är det i en fallstudie svårt att generalisera på ett vetenskapligt sätt då fallstudiens resultat gäller enbart det enskilda fallet som studeras och kan inte generaliseras till andra fall.¹⁵

I denna studie har endast ERB valts ut som studieobjekt på grund av att det är ett av de äldsta samarbeten i Europa. Denna typ av regionalt samarbete och en strategi som Östersjöstrategin finns ingen annanstans i världen idag samt är den första euroregionen, och region, som inkluderar en rysk part samt vill verka som en förebild för andra liknande samarbeten i framtiden. Detta har resulterat i att denna studie har fokus på endast ett fall och dess mål och måluppfyllnad. Ovan nämns det att vid valet av en enfallsstudie är det svårt att generalisera eftersom resultaten endast gäller det enskilda fallet. ERB är en Euroregion som har kommit

¹³ Yin 2007:17

¹⁴ Merriam 1994:23

¹⁵ Yin 2007:61

längst av alla Euroregioner men är inte unik i sig, gällande organisation och problem de stöter på och har stött på under sin existens. Det finns många andra Euroregioner som delar många mål som ERB har och måste därför skapa sig en stark organisation, institutioner, identitet på olika nivåer, relation med nationell och lokal nivå samt internationellt, som gör att det går att göra en viss generalisering. Euroregionernas mål utgår från Europeiska Unionens vision om en union med fri marknad som Slawomir uttryckte det att medborgare i ERB ska kunna bo i exempelvis Sverige, studera i Polen och pensionera sig i Danmark. Detta innebär att faktorer som identitet, starka institutioner och relationen till andra nivåer/aktörer även delas av EU. Detta gör att en generalisering även kan göras till en annan nivå än den Euroregionala då Euroregionernas ambitioner och mål går i linje med EU:s mål och ambitioner. EU kan också ses som en region, fast i större omfattning än en Euroregion, och den vill ha starka institutioner, får interagera med många olika nivåer inte minst staterna inom EU samt har ambition att agera som en internationell aktör. Detta är ju vad nyregionalismen handlar om.

Gällande avgränsning av årtal så har ERB existerat sedan 1998 men årsrapporter som tas upp är från 2001 fram till 2010. Detta är på grund av att dokumenteringen startade år 2001 och därför påbörjas redovisningen av mål och måluppfyllnad från år 2001. Årsrapporterna och andra dokument som bland annat agendor och Road Map som ligger till grund för denna studie är alla andrahandskällor. Det är dessa jag främst har fokuserat på i denna studie eftersom de behandlar ERB:s mål och framtida ambitioner. Valet av att endast intervjua chefen för ERB:s internationella sekretariat Slawomir Demkowicz-Dobrzanski, var efter rekommendation av Mariana Gomez Johannesson, Internationell samordnare, på Regionförbundet Södra Småland som även var min handledare under denna uppsats.

I och med Marianas rekommendation har detta lett till ett strategiskt urval då det finns en större chans att vissa informanter kommer med i urvalet än andra. Detta för att denna studie har krävt en kontakt med personer som har specifik och oberoende kunskaper om ERB.¹⁶ Informantintervjun som genomfördes med Slawomir ägde rum i Hässleholm onsdagen den 13 april, då han var på besök i Sverige. Anledningen till att en informantintervju har valts i denna studie är på grund av att svarspersonen, i detta fall Slawomir, används som vittne eller ”sanningssägare” som ska ge information om hur verkligheten är beskaffad i något visst

¹⁶ Bryman och Bell 2005:111

avseende som i denna uppsats är hur en organisation, ERB, fungerar och uppfyller sina mål. Detta för att kunna ge den bästa möjliga skildringen av ett händelseförlopp. Om denna metod ska jämföras så undersöker en respondentintervju istället svarspersonerna själva och deras egna åsikter som studieobjekt vilket inte är fallet i denna uppsats.¹⁷ Intervjun med Slawomir var semistrukturerad informantintervju då vissa frågor var strukturerade och uppsatta innan intervjuens början men det fanns utrymme för uppföljningsfrågor som ställdes under intervjuens gång. Detta ledde till en mer omfattande, bredare och mer kunskapsnyttig intervju där många frågor fick sitt svar och ett gott underlag skapades för studiens resultatredovisning. Intervjufrågorna skapades utifrån ERB 2020 Agendas mål, som är bifogad till denna studie, där Slawomir fick utveckla varför de mål i agendan inte tidigare har uppnåtts samtidigt som frågorna har utgått från teorins analyschema i kapitel 2.5 där intervjufrågorna också byggs utifrån de frågorna i varje underkapitel relaterat till regionala institutioner, begreppet euroregion, regional identitet, extern relation och internationell aktör och hur ERB ser på dessa faktorer.

Vid en informantintervju används det som svarspersonen, Slawomir, sagt med andra ord som källor och den information som framkommer ska granskas och prövas utifrån källkritiska principer uppdelade i fyra kriterier, äkthet, tidssamband, beroende och tendens. Äkthet behandlar om källan, i den här uppsatsen den berättande källan, verkligen är vad den utger sig att vara.¹⁸ Gällande äktheten är det relevant att tro på att mina källor, Slawomir och de dokument jag har tilldelats, ERB:s årsrapporter och ERB 2020 Agendan är äkta. Jag har fått lita på Regionförbundet Södra Smålands internationella samordnare, Mariana Gomez Johannesson, som har stor insyn i ERB:s arbete och som har gett mig råd om att kontakta Slawomir för att få de bästa resultaten möjliga i undersökningen. Jag har också fått förlita mig på att alla dokument verkligen är skrivna av ERB själva eftersom jag tilldelats dem av Mariana. Gällande tidssamband handlar det om att ju längre tid som har förflutit efter en händelse, desto mindre pålitliga blir uppgifterna från personer som varit med om dessa händelser.¹⁹ I denna uppsats vid intervjun med Slawomir kan man säga att till viss del är detta fallet eftersom vi ibland gick tillbaka till ERB:s start år 1998. Mina intervjufrågor var breda och sträckte sig tillbaka till Euroregionens start. Men grunden till min analys utgår från ERB

¹⁷ Esaiasson et al 2007:258

¹⁸ Thurén 1986:70

¹⁹ Thurén 1986:71

2020 Agendan som skrevs år 2010 och den diskuterades ändock mest, så ett tidssamband gällande detta är mindre i och med att Agendan skrevs för ett år sedan. Kriteriet om beroende är att källan ska vara helt oberoende av påverkan utifrån, alltså att berättaren inte har upplevt händelsen själv och om källan varit i kontakt med någon annan och påverkats omedvetet eller utsatts för påtryckningar, tex av sin chef.²⁰ När det gäller beroende så har ju Slawomir som chef för ERB:s internationella sekretariat upplevt händelsen själv och som chef troligtvis inte utsatts för påtryckningar med tanke på att intervjun inte handlade om något känsligt ämne utan om en beskrivning av mål och måluppfyllnad. Sedan kan det säkert antas att han på något sätt blivit påverkad omedvetet av sina kollegor och vad som samtalats under olika möten som resulterat i att uppfattningar ändrats och omstrukturerats, vilket är svårt att undgå när arbete i en organisation pågår.

Det sista kriteriet, tendens, behandlar att en god källa är helt opartisk, vilket nog är ganska sällsynt. Vid bedömning av tendensiösa källor ska man utgå ifrån att; de två källor med motsatt tendens som håller med varandra är troligen sant, den källa som påstår något som på förhand kan räknas ut är värdelöst, den källa som medger något ofördelaktigt talar säkert sanning, den källa som berättar triviala detaljer talar troligen sanning och fler källor med motsatt tendens ger sannolikt en mer fullständig bild än en källa.²¹ Gällande tendens i denna studie är jag fullt medveten om att denna uppsats kan uppfattas som subjektiv då majoriteten av källorna är ERB:s egna, årsrapporterna samt agendor och dylikt, men också informantintervjun som är utförd med en person som dessutom arbetar inom ERB, som chef för dess internationella sekretariat. Men för att försvara detta måste ERB:s rapporter och dylika dokument användas för att i dem finns målen som organisationen haft hittills. Det är dem själva som sätter upp sina egna mål och även framtida visioner och agendor. Sedan har jag inte heller kunnat räkna ut vad Slawomir ska säga samtidigt som han berättade om olika ofördelaktiga saker som hänt ERB, som exempelvis problem med Kalinigradregionen, Lettlands utträde ur ERB och dagens problem med Litauen samtidigt som han uttryckte att det skapats kaos gällande arbetsmetoder då exempelvis polacker och svenskar tänker på helt olika sätt.

²⁰ Thurén 1986:71

²¹ Thurén 1986:72

Med tanke på att inkluderande av flera källor med motsatt tendens ger en fullständigare bild än en källa hade ett alternativ varit att vända mig till medlemsregionernas respektive nationella sekretariat istället för endast Slawomir. Varför jag inte gjorde det var för att jag inte ville göra någon typ av jämförande studie av dessa regioner emellan utan ville få en enad bild av ERB:s arbete. Ett inkluderande av de nationella sekretariaten hade kunnat ge en vidare bild och eventuellt stärkt Slawomirs resonemang eller gått helt emot dem. Detta kan istället vara ett komplement till framtida studier där mer fokus kunde läggas på respektive medlemsregion för att få en mer komplett bild. Ingen utifrån har heller funnits som har granskat Euroregionen och dess mål på något sätt och detta har inte skett under ERB:s tolv verksamma år. Därför har inte heller någon annan kunnat intervjuas om Euroregionens arbete.

2. Teori/tidigare forskning

Nedan presenteras studiens teori och tidigare forskning med relevans till studiens syfte. Först presenteras flernivåstyrelse i stort i EU för att sedan djupare studera europeisering, regionalisering och lokal nivå för att få förståelse för de olika nivåerna i unionen och även titta på hur de relaterar till varandra för att avslutats och mynna ut i ett analyschema. Detta är viktigt för att få förståelse för ERB:s arbete som är kopplat och samverkar med de olika nivåerna i EU. Analyschemat används senare för att studera hur ERB:s organisation och arbete kan stärkas också sätt till EU-nivå, regional nivå och lokal nivå.

2.1 Flernivåstyrelse

”The development of multi-level governance was part of a new wave of thinking about the EU as a political system rather than seeking to explain the process of integration”²²

Perspektivet om flernivåstyrelse ifrågasätter den traditionella synen på Europeiska Unionen och dess beslutssystem som antingen mellanstatlig eller överstatlig. Fokus ligger inte på politiska processer som endast inkluderar företrädare för den offentliga makten på central nivå.²³

Flernivåstyrelse har däremot inneburit nya spelregler för alla aktiva aktörer på olika territoriella nivåer i samhället. Teorin kan beskrivas som ett system av kontinuerlig förhandling mellan invävda styrande från olika nivåer och bidrar till en ökad förståelse om hur politiska beslut fattas utanför den nationella arenan. Inom flernivåstyrning är både supranationell, nationell, regional och lokal nivå involverade i nätverk som sträcker sig mellan de olika nivåerna.²⁴

En studie som studerar de nya EU- gränserna och gränsöverskridande samråd är ”*New borders for a changing Europe: cross-border cooperation and governance*” (2003) skriven av James Anderson, Liam O’Dowd och Thomas M. Wilson (professorer, Queens Universitet, Belfast Nordirland). Studien menar på att globalisering av ekonomin och fler internationella och överstatliga institutioner lett till att nationsgränserna blivit mer flexibla och framträdande sen Europas gemensamma marknad konfigurerat EU: s gränser. Regionerna har blivit områden av omfattande gränsöverskridande samarbete som främjas genom en mångfald av lokala, statliga och icke- statliga organisationer samt Europeiska Kommissionen. Studiens

²² Bache I & Flinders M, 2004:2

²³ Gustavsson & Tallberg (red) 2009;438

²⁴ Bache & Flinders 2004:3

slutsatser visar på att en ökad förståelse måste skapas gällande hur gränser förändras annars kommer det bli svårt att förstå de faktorer som främjar och begränsar gränsöverskridande samarbete. Den utveckling som sker gällande EU, som en institutionaliserad medlare mellan globala marknaden och nationalstater, demonstrerar att Europeiska gränser förändras och gränserna måste verka samtidigt som barriärer, broar, resurser och identitetssymboler även om vissa dimensioner verkar mer framträdande än andra. Statsgränsernas heterogenitet, volatilitet, oklarheter och motsägelser formar just nu gränsförändringar och gränsöverskridande samarbete i EU.²⁵

Inom flernivåstyrelse är det än dock viktigt att tillägga att de formella strukturerna inte är borttagna, de existerar också. Det forskarna emellertid menar är att de samvarierar tillsammans med andra informella strukturer.²⁶ Teorin behandlar att de nya formerna av samspel skapar nya koalitioner och förhandlingar, där en mångfald av aktörer från olika nivåer deltar och är ömsesidigt beroende av varandra. Processer förflyttas till att både ske ”över” och ”under” de traditionella beslutsnivåerna, tidigare låg de på nationell nivå.²⁷ Dessa nivåer är mer eller mindre sammanflätade med varandra, vilket gärna illustreras med organiseringen av EU: s regionalpolitik, där kommuner och regioner träder fram som viktiga aktörer.²⁸ Samarbetet i ERB är ett bevis på detta där beslut tas på regional nivå och där också lokala nivåer är involverade. Samtidigt spelar EU sin roll också på överstatlig nivå som samarbetar med Euroregionen. Detta skapar ett nätverk med många aktörer inblandade.

Det finns två dimensioner när det kommer till flernivåstyrning, en vertikal och en horisontell. Den vertikala beskriver det ökade samarbetet mellan olika territoriella nivåer.²⁹ I denna uppsats är fokus på det ökade samarbetet mellan de traditionella beslutsnivåerna och den gränslösa nivån vilken illustreras genom EU:s Interregprogram. Programmet har inte endast medfört finansiella incitament till gränsregioner, det har även påverkat policyskapandet generellt sett. Det har påverkat organiseringen av nationell nivå, genom de behov som uppkommit genom nationella och gränsregionala koordinatörer av programmet. EU- arbetet sköts nu även av subnationella myndigheter som tidigare var nationalstatens uppgift. Detta påvisar att gränsöverskridande regioner i EU, som ERB, har fått en större roll inom politiken

²⁵ Anderson, O’Dowd, Wilson 2003

²⁶ John 2006:9

²⁷ John 2001:74

²⁸ Gustavsson & Tallberg (red) 2009;438

²⁹ Bache I & Flinders M 2004:3

och EU.³⁰ Vad gäller själva styrningen, alltså det horisontella perspektivet, skapar de gränsregionala organisationerna som ERB ett nät av aktörer som formar olika koalitioner och träffas i olika konstellationer.³¹ Vilka som berörs av dessa policynätverk avgörs av frågans karaktär och är inte helt beroende av vem som innehar den egentliga beslutskompetensen. Gränsöverskridande nätverk och gränsöverskridande samarbeten mellan regioner är traditionellt sett problemdrivna, funktionsspecifika och överlappade av de traditionella lagstiftningarna på de områden där det behövs.³²

En studie som behandlar gränsöverskridande nätverk och samarbeten är ”*EU enlargement, region building and shifting borders of inclusion and exclusion*” (2006) skriven av James Wesley Scott, (professor, statsvetenskap, Yale Universitetet). EU: s framtida gränser gör det nödvändigt att finna mekanismer som förmedlar mellan extern press och lokala frågor som politiska asymmetrier. EU-forskning fokuserar på vikten av gränsöverskridande samarbete inom processer av europeisk integration. Studiens slutsatser demonstrerar att olika EU- stödda forskningsprojekt resulterat i att gränsregioner ofta är karakteriserade av en stark lokal identitet baserad på vi/ dem samtidigt som Europa i skepnaden av EU- program och Euroregioner, tenderar att vara mer synligt vid gränserna. Genom samtida exklusioner, integrationsdynamik och diskurser som karakteriserar många gränsområden, kommer kvaliteten på samarbetet till stor del bero på rollen intressenter och/ eller politiska eliter innehar när de marknadsför regionala idéer för att överbrygga politiska/ kulturella skillnader.³³

Flernivåstyrning har förändrat styrningskedjan genom konstant interaktion mellan parter som är beroende av varandra och dessutom fattar beslut gemensamt. På så sätt är ingen part ensam ansvarig.³⁴ Subsidiaritetsprincipen är också en viktig faktor inom flernivåstyrningen som behandlar var beslut ska fattas. Beslut ska fattas så nära medborgare som möjligt och på den politiska nivå som kan fatta det mest effektiva beslutet. Det handlar också om frågan om det blir ett bättre beslut om EU beslutar än om beslutet fattas på andra nivåer. Flernivåstyrets största styrka är dess förmåga att fånga komplexiteten i olika organisationer, EU som ERB,

³⁰ Hall et al,2005:59

³¹ Marks 2004:21-22

³² Johansson 2002:134-135

³³ Scott 2006

³⁴ Hall et al 2005:59

som politiska system. Men häri ligger också dess största svaghet, nämligen att teorin i sig mer är en beskrivning snarare än en teori om orsak och verkan i den europeiska integrationsprocessen. Det är oklart vilka aktörer och samarbetsprocesser som har störst betydelse i detta perspektiv.³⁵ Därför kommer flernivåstyret att utvecklas och brytas ner i de olika nivåerna inom perspektivet, därför följer nedan en förklaring på europeisering, regionalisering och lokal nivå.

2.2 Europeisering

Europeisering anses vara en viktig del inom flernivåstyret. Inom europeiseringsforskningen finns det inte någon enhetlig definition av begreppet, men den används för att beskriva olika fenomen och förändringsprocesser.³⁶ Europeisering som förändringsprocess innefattar bland annat EU:s utvidgning och diskussionen om en gemensam identitet och värden. Begreppet kan även ta med hur man sprider ”europeiska” värden. De vanligaste studier med europeisering är om hur EU påverkar sina medlemsländer och inte minst då regionsmedlemmar i samarbete med varandra i sammansättningar som ERB. Påverkan sker då från EU nivå på de regionala samarbetena.³⁷

Innan 1945 hade europeisk integration handlat om att skapa ett slags europeiskt utopi men efter det gled tankarna åt att mer skapa ett pragmatiskt politiskt projekt. Efter andra världskriget skapades tankar om en politisk europeisk integration, i betydelse att de europeiska länderna skulle integreras med varandra, men det var inte förrän efter 1973 då dessa tankar skulle förenas med varandra.³⁸ Det finns studier om europeisering, begreppet har använts på många olika sätt och i olika sammanhang, dock är det vanligaste perspektivet att man talar om det som en förändringsprocess. En process där större delen av den nationella politiken och policybildning inom nationella som regionala samarbeten blir mer och mer inspirerat och dominerat av EU. Dock betyder inte europeisering att det är bara EU som påverkar andra stater utan även att statliga och regionala aktörer kan påverka unionen på en EU-nivå.³⁹ Förändringsprocessen och viljan att förändra handlar främst inom maktområdet.

³⁵ Gustavsson & Tallberg (red) 2009;439

³⁶ Olsen 2002:921

³⁷ Olsen 2002:923

³⁸ Stråth 2000:386

³⁹ Delanty & Rumford 2005:6

Johan P. Olsens har skrivit om europeisering i hans artikel ”The Many Faces of Europeanization”, där han är intresserad att se hur begreppet används för att förstå utbyggnaden av den europeiska statsbildningen. Han urskiljer europeisering i fem punkter.⁴⁰ Punkterna behandlar europeisering vid förändringar av externa territoriella gränser, den förändringen som sker när EU växer och fler länder kommer med i unionen. För det andra behandlar punkterna europeisering i utvecklingen av institutioner på EU nivå, den så kallade ”centre-buildning” som vill skapa en kollektiv politik inom EU. Institutionella förändringar kan uppstå på grund av olika förändringar vid regler och lagar, men även på grund av konkurrens eller som en konfliktlösning. För det tredje behandlar punkterna europeisering vid nationella och subnationella system för styrning, förändringen kring den politiska styrningen. Det är frågor om ansvar och makt på de olika nivåerna inom EU. Europeiseringen är att implementera nationella och subnationella system att styra till EU. För det fjärde behandlar punkterna europeisering där olika politiska organisationer och styrningar som anses typiska för EU exporteras till utanför deras gränser, där fokus ligger på relationen mellan EU och icke-europeiska aktörer och institutioner och för det femte, europeisering som ett politiskt projekt som syftar till ett enat och politiskt starkare Europa. Den sista punkten är beroende av de ovan nämnda punkterna för att bygga ett starkare Europa. Dock är punkterna inte korrelerade med varandra i betydelse att om det går bra för en punkt kommer de andra punkterna inte att naturligt stärkas.⁴¹ En europeisering på EU- nivå betyder att skapa och utveckla gemensamma institutioner, identiteter och policyn. Studien vill också visa på att det finns på nationell nivå en tendens av nationalism som en motreaktion mot europeisering. Dock finns det inte mycket forskning kring ämnet. Studien visar samtidigt på att europeisering är en effekt när europeiska värden pressas in på inhemsk nivå.⁴²

En annan studie från 2010, ”Europeisering av den svenska staten” av Bengt Jacobsson & Göran Sundström, behandlar den nationella förändringsprocessen vid EU- medlemskapet och hur europeisering radikalt förändrar villkoren för den nationella politiken. Relationen mellan nationella och EU-nivå demonstreras i denna studie och att staten idag är djupt invävd i det europeiska. Sverige, liksom andra stater, blir mer än tidigare regelföljare i en europeisk (och global) omvärld.⁴³ EU sätter i hög grad dagordningen för svensk politik samtidigt som den

⁴⁰ Olsen 2002:925-926

⁴¹ Olsen 2002: 923-925

⁴² Olsen 2002:932

⁴³ Jacobsson & Sundström 2010: 8

organiserar om i förvaltningen. Allt detta betyder inte att det nationella handlingsutrymmet har försvunnit, men svenska politiker får i högre grad än tidigare ta ansvar för sådant som de har haft små möjligheter att påverka. Villkoren för styrning och organisering förändras. Det blir svårare att hålla ihop staten och det blir svårare att styra dagordningen. Ansvariga ministrar och myndigheter har dock länge tonat ner EU-medlemskapets betydelse och menat att hävdvunna sätt att styra och reglera kan bestå.⁴⁴ Resultaten från den här studien visar att fallet inte dock inte är så. Utifrån en rad empiriska studier kan man hävda att det behövs ett nytänkande och en vitaliserad diskussion om hur den svenska staten påverkas av EU-medlemskapet, vilket handlingsutrymme våra folkvalda politiker har, och hur den i EU (och i världen) invävda staten kan organiseras och styras.⁴⁵

2.3 Regionalism

En andra dimension i flernivåstyret är regionalismen. Regionalismen handlar om sub-nationella regioner i allmänhet och lägger fokus på den ökande betydelse och inverkan politiska regioner och regionala nivån har fått. Regionalismen är en process som kommer underifrån⁴⁶ och innebär strävan efter att stärka regionen och vid detta stärkande använder sig regionala aktörer av argument som demokrati (vilket för beslutsfattandet närmare människorna), ekonomisk utveckling (med befogenhet att regionala aktörer får styra utvecklingspolitiken) och kultur (som kulturella regioner med historiska rötter som bli mer autonoma inom staten). Teorin kopplas också till en regional identitet och en känsla av tillhörighet till en viss region. Regionala aktörer vill understryka och förstärka äktheten av den regionala identiteten bland medborgarna, genom att skapa större stolthet och anknytning till regionen.⁴⁷ Regionalism handlar också om att föra beslutsfattandet närmare invånarna i regionen. Dessutom är tron att kommunerna är för små för att hantera olika uppgifter medan den centrala nivån, å andra sidan, är för stor och därför behövs en nivå - en regional nivå - mellan dessa två.⁴⁸

En studie som har koppling till detta resonemang är ”*Regions in Europe*” (1998) skriven av Patrick Le Galès (professor, Institutionen för Europeiska Studier, Frankrike) och Christian

⁴⁴ Jacobsson & Sundström 2010: 45

⁴⁵ Jacobsson & Sundström 2010: 200

⁴⁶ Loughlin, 1996, s.45

⁴⁷ Süßner, 2000 s.4

⁴⁸ Keating, 1998,s.54

Lequesne (direktör, Centret för Internationella Studier, Frankrike). Den behandlar att det idag har blivit en politisk trend att prata om en utveckling mot en Regionernas Europa. Europeiska Kommissionen uppmuntrar detta som har ett intresse av en ny nivå av legitimt styre som en väg att "gå förbi" medlemsstaterna. Orsaken till att EU växer är p.g.a. staternas minskade makt att kontrollera sin ekonomi i en värld av internationell kapitalism och globalisering. Därför tillåts en gradvis överföring av suveräniteten till den övernationella nivån för ökat inflytande i globaliseringsprocessen. Staterna har ändå fortfarande makt gällande huvudfrågorna i den offentliga politiken. Europeiseringen har däremot främjat synen på regioner som en effektiv nivå av styrning. Europeisk integration har eftersträvat en ökad nivå av regional mobilisering. För att utmana uttrycket "Regionernas Europa" menar studiens slutsatser på att regioner sällan lyckas som en styrelsenivå av flera aktörer och nätverk, vilket karakteriserar den nya styrelsen i Europa.⁴⁹

I slutet av 1980- talet uppstod en ny typ av regionalpolitik där fokus låg på regionen som en mer självständig enhet. På grund av större ekonomisk integration och ömsesidigt beroende länder emellan har statens förmåga att ingripa i ekonomin minskat och regioner förväntas ansvara för sin egen utveckling. Ökad konkurrens med andra länder och regioner har tvingat staten att gynna ekonomiskt starka regioner på bekostnad av mindre välmående regioner.⁵⁰ Inriktningen av regionalpolitiken har förskjutits från staten för att finna de relativa fördelarna av en region och göra användning av dem. Keating definierar nyregionalism på följande sätt: (...) *there is a search for new mechanism for managing the impact of economic change on territories, focused more on the contribution of regions themselves and less on the directing and planning policies of the state.*⁵¹

En studie som påvisar dessa nya strömningar är en som talar om den nya trenden i Europa i form av Euroregioner vid namn "Euroregions: institutional entrepreneurship in the European Union" (2002) skriven av Markus Perkmann (professor, Imperial College Business School, Storbritannien). I början av år 2000 fanns mer än sjuttio initiativ till Euroregioner i Europa som består av mer eller mindre stabilt samarbete mellan angränsande lokala eller regionala myndigheter över europeiska nationalstatsgränser. Fokus i denna studie ligger på varför euroregioner har blivit så populära inom EU:s gränser. Slutsatserna talar om att

⁴⁹ Galès & Lequesne 1998

⁵⁰ Green 1999, s34

⁵¹ Keating, 1998,s. 74

globaliseringen har öppnat upp ett utrymme för de så kallade gränsöverskridande regionerna som vanligtvis är ganska teknokratiska enheter, genom vilka lokala och regionala myndigheter i gränsområden kan fullfölja sina mål. Euroregioner möter sällan motstånd, eftersom de vanligtvis bedriver samhällsorienterade frågor som syftar till att förbättra det dagliga livet i gränsområdet och är "brobyggare" mellan olika länder som samtidigt försöker att distansera sig från den påstått centralistiska EU och positionerar sig som medborgarvänlig och icke-byråkratisk institution.⁵² En annan studie behandlar ett konkret Euroregionalt samarbete vid namn "*What future for the Adriatic Area*" (2008) skriven av Pietro Paolo Proto (CeSPI, organisation som skriver om politiskt relaterade studier). Denna studie handlar om det lokala samarbetet i det Adriatiska området och frågan ställdes; Vilken framtid har det Adriatiska området? Den Adriatiska Euroregionen inkluderar länder som Slovenien, Italien, Kroatien, Montenegro och Albanien, (också Ministerrådet och Europaparlamentet). Regionerna arbetar för att skapa en gemensam dialog om en "Adriatisk" vision. Frågan är också om EGTC, ett EU- instrument som underlättar och främjar gränssamarbete, skulle kunna ge stöd till detta samarbete. Slutsatserna bygger på olika scenarier om hur Euroregionen ska se ut för att förstå om och hur EU- instrumentet kan användas. Det mest genomförbara scenariot består av Nordöstra EGTC som inkluderar några regioner i samarbetet från Italien, Slovenien samt Kroatien. Ändå skulle detta leda till fragmentering där det redan finns problem att integrera så många regioner i så många partners. Ett annat alternativ skulle vara att skapa flera EGTC- instrument för speciella behov som tekniska och/ eller specialkontext. Stater och regioner har oftast olika visioner om det territoriella samarbetet och i Italien som i andra EU-länder saktar detta ner integrationen av regelprocesser samtidigt som det var en orsak till en icke ratificering av Strasbourgs tilläggsprotokoll.⁵³

Förklaringen till nyregionalismens genomslagskraft i förhållande till andra idériktningar står till stor del att finna i att den framställs som en deskriptiv (empirisk) teori, fri från värderingar och den deskriptiva argumentationen emanerar ur föreställningar om ett överväldigande internationellt förändringstryck som underminerar statens möjligheter att bedriva effektiv makroekonomisk utvecklingspolitik.⁵⁴ Dessa uppgifter förskjuts i allt större utsträckning till andra politiska nivåer och till mer avreglerade styrelseformer, vilka anses uppfylla den flexibilitet och beslutskapacitet som erfordras i en alltmer "internationaliserad" inrikespolitik.

⁵² Perkmann 2002

⁵³ Proto 2008

⁵⁴ Gidlund och Jerneck 2000: 34-35

Ekonomier och näringsliv blir alltmer utlandsberoende och internationellt rörliga. Allt tydligare träder konturerna av ett gränslöst flödessamhälle med globala dimensioner fram.⁵⁵ Utgångspunkten för nyregionalismen är att alla regioner har utvecklingspotential. Varje region bör hitta sina egna fördelar och utnyttja dem. Regionen ges en avgörande ställning och anses vara en lämplig enhet för både politisk och ekonomisk verksamhet. Regionen uppfattas som en aktör i sin egen rätt och det har hävdats att det ska vara mer självständiga visavi nationalstaten.⁵⁶

2.4 Lokal nivå

En ytterligare dimension i flernivåstyret är den lokala nivån. Regionkommittén (ReK) har 2010 i Europeiska unionens officiella tidning yttrat sig om ”stadsförnyelse och dess roll i de europeiska städernas utveckling” och då framhävt städernas (lokala nivåns) betydelsefulla roll i flernivåstyret. Städer och kommuner är en viktig faktor för fantasi och kreativitet och de inrymmer såväl möjligheter att ta tag i de ekonomiska och finansiella problem som Europeiska unionen står inför som olika verktyg för att bekämpa social utestängning, brottslighet och fattigdom.⁵⁷ Men detta menar ReK måste ges ett erkännande inom strukturprogrammen för att förändring och förnyelse ska kunna ske. Bidrag till hållbar utveckling på och mellan samtliga styresnivåer blir allt viktigare. Städerna är centrum för kultur, ekonomi, utbildning, forskning och utveckling, kunskapsintensiva tjänster och finanssektorn samt knutpunkter för regional och internationell person- och godstrafik.⁵⁸

ReK anser att stadsförnyelsepolitiken bör utgöra grunden för en välfungerande modell och att fysisk planering på olika nivåer (i regioner, distrikt och kommuner) samt förfogande för olika ändamål utgör också viktiga inslag i denna modell. ReK understryker att de lokala och regionala myndigheterna bör spela en viktig och framträdande roll när det gäller att utforma, genomföra, övervaka, stödja och utvärdera integrerade strategier för stadsförnyelse och att förbättra stadsmiljön i allmänhet. Skillnaderna i Europas städer och storstadsområden kräver lokalt utarbetade lösningar och detta kräver i synnerhet insatser på lokal nivå.⁵⁹ Genom ett antal EU-program och EU-initiativ har en omfattande kunskap om stadsutveckling byggts

⁵⁵ Törnqvist 1998:23

⁵⁶ Green 1999:15

⁵⁷ Yttrande från Regionkommittén 2010:1

⁵⁸ Yttrande från Regionkommittén 2010:2

⁵⁹ Yttrande från Regionkommittén 2010:4

upp, både på EU-nivå och i enskilda städer. Kommittén anser att de lokala myndigheterna bör uppmuntras att använda alla de kunskaper som ackumulerats på EU-nivå, i synnerhet lagstiftningen som gäller städer ("urban acquis"). ReK anser att städer, i nära samverkan med omkringliggande områden, innebär stora fördelar för både människor och företag, inte bara som ekonomiska motorer och centrum för utbyte och handel, utan även som platser där individernas frihet främjas och som centrum för kreativitet, forskning och kompetens. Stadsförnyelse och hållbarhet står för närvarande högt på den politiska dagordningen inom ett flertal lokala och regionala myndigheter inom EU.⁶⁰

Ett annat yttrande från Regionkommittén, "Mot ett program för städer inom Europeiska unionen", som gjordes år 1998, la fokus på städernas roll och den lokala nivån i Europa. Resultatet av att en grönbok om stadsmiljö lagts fram och gemenskapsinitiativet Urban genomförts, är att ett viktigt steg har tagits om en ökad insikt att städer är av avgörande betydelse för konkurrenskraftiga regioner och för ett konkurrenskraftigt Europa. ReK framhåller behovet av att utveckla ett integrerat synsätt på städerna för att både kunna angripa de allvarliga problem som städerna står inför och dra fördel av de möjligheter de har att uppnå ekonomisk tillväxt och välstånd. De europeiska städernas roll får allt större uppmärksamhet, ett resultat av många års medvetna ansträngningar, främst från de lokala myndigheterna och de organisationer som företräder dem. ReK har alltsedan den bildades påtalat nödvändigheten av att anlägga ett stadsperspektiv. Nationella regeringar har visat intresse för stadsfrågor, utformat en politik som uttryckligen inriktats på städerna eller främjat samordningen av politiken inom olika sektorer rörande städer. Denna förnyade uppmärksamhet på städernas roll finner nu också uttryck på EU-nivå.⁶¹

Vid sammanhållningsforumet i april 1997, där man diskuterade en översyn av strukturfonderna, konstaterade man att strukturella förändringar i stadsområden är ett huvudmål. I juni 1997 bekräftades detta vid det informella rådsmötet med ministrar ansvariga för regionalpolitik och fysisk planering, genom att för första gången tilldela stadspolitiken en särskild plats på dagordningen. Det förnyade intresset för städerna återspeglas också i Agenda 2000, där strukturella förändringar i stadsområden sätts i centrum för framtida

⁶⁰ Yttrande från Regionkommittén 2010:6

⁶¹ Yttrande från Regionkommittén 1998:2

strukturåtgärder.⁶² En stadspolitik på europeisk nivå förutsätter också ett antal förändringar på lokal nivå. Regionkommittén vill uppmuntra de lokala myndigheterna att göra nya ansträngningar för att använda tillgängliga resurser på bästa sätt. Stadsfrågor bör handläggas på den nivå som är närmast medborgaren. För många städer kommer det att innebära att förvaltningen måste omformas i syfte att åstadkomma mer beständiga och bindande former av samarbete inom regionen. Regionkommittén anser att detta också kräver en ny stil för städernas förvaltning, så att kunskap, kompetens och energi hos alla organisationer, offentliga som privata, kan tillvaratas och medborgaren betraktas som en delägare i stadssamhället.⁶³

2.5 Analysschema

Denna uppsats kommer att ha bygga upp sitt analyschema utifrån den nya riktningen inom regionalismen som kallas nyregionalismen, beskriven ovan, som ligger till grund för denna uppsats eftersom den har till syfte att undersöka hur det regionala samarbetet ERB kan göras dynamiskt mer starkare och vad passar då inte bättre än en teori som behandlar detta. En ökad förståelse för flernivåstyrelse har skapats ovan och de olika nivåerna inom EU med syfte att följaktligen lättare kunna läsa av analyschemat. För att utveckla detta och förklara hur ERB kan göras mer dynamiskt starkt följer nedan en förklaring på hur nyregionalismen ser på; regionens roll i styrningen av regional politik, vad bör regionala institutioners roll vara, Hur definieras begreppet region? Hur betraktas den regionala identiteten? Hur ser regionens roll i relation till yttre förbindelser och internationellt sätt?

2.5.1 Regionala institutioner

Inom den nya regionalismen har regionala institutioner en central roll och bör ha ett stort och ökande ansvar för regionala utvecklingsfrågor. Därmed bör regionala institutioner ha rätten att utveckla strategier på grundval av särdragen i regionen. De bör också ha rätten att vara aktiva och involverade i skapandet av goda möjligheter för innovation, entreprenörskap och inte minst för bättre ekonomi. Regionala institutioner bör också ges en samordningsroll mellan olika aktörer, både offentliga som privata, inom regionen.⁶⁴ Detta gäller ERB som institution och samarbete men också dess regionala institutioner som ERB:s sekretariatet, styrelse, de nationella sekretariaten samt dess roll mot EU och nationellt.

⁶² Yttrande från Regionkommittén 1998:4-5

⁶³ Yttrande från Regionkommittén 1998:8

⁶⁴ Keating, 1998, s.113

2.5.2 Begreppet "region"

Användningen av begreppet "region" är viktigt för att förstå regionens och regionala institutioners roll. Nyregionalismen fokuserar på regionen som en funktionell enhet som betyder att den territoriella enhet som valts för att passa till en särskild situation eller en specifik funktion. Dess mål är att gränserna för politiska och administrativa regioner bör bättre motsvara funktionella regioners gränser. Bland de positiva effekterna av att dessa gränser är att de underlättar pendling och skapande av bättre incitament för ekonomisk verksamhet och tillväxt.⁶⁵ Regioner kan baseras på andra uppgifter än ekonomisk verksamhet, t.ex. hälsa omsorg och utbildning. Kulturella regioner spelar en viktig roll inom nyregionalismen och innebär ett territorium där det finns en historisk, språklig och kulturell samhörighet. Kulturellt definierade regioner kan ligga till grund för en stark region i en politiska och funktionell mening. Definiera regionen som en kulturell enhet frambringar dessutom betydelsen av regional identitet.⁶⁶ Här ligger fokus på ERB som Euroregion, hur definieras begreppet och dess roll som funktionell enhet. Sedan ska den också vara en kulturell enhet för att klassas som ett starkt samarbete utifrån nyregionalismens perspektiv.

2.5.3 Regional identitet

Ett återupprättande av kulturella regioner och den roll som territoriell identitet har för regional utveckling är en viktig del inom nyregionalismen. Den emotionella aspekten av den regionala identiteten handlar om allmänhetens medvetenhet och engagemang för regionen. Människor i allmänhet är medvetna om regionen, känner de att det finns någon slags tillhörighet till regionen och de känner sig också personligt knutna till regionen.⁶⁷ Regional identitet handlar om hur den regionala identiteten är en grund för mobilisering för att uppnå politiska och/eller ekonomiska mål. Nyregionalistiska perspektivet ser den regionala identiteten som en faktor som ökar medvetenheten om regionen spelar en viktig roll i regionbyggprocessen och leder till ökad regional utveckling. Den regionala identiteten är avgörande för att stärka regionen i politiska och ekonomiska termer.⁶⁸ Hur ser den regionala

⁶⁵ Gren 1999, s.34

⁶⁶ Keating 1998, s.86

⁶⁷ Hörnström 2010:31

⁶⁸ Keating 1998, s 68

identiteten ut i ERB, är den stark och finns det ett engagemang och en tanke och/ eller vision om ett VI inom Euroregionen? Hur yttrar sig detta i sådana fall?

2.5.4 Externa relationer

Nyregionalism fokuserar på relationerna mellan regional nivå å ena sidan och statlig nivå och lokal nivå om andra sidan. Inom detta perspektiv är statens roll svag och dess roll är begränsad till att övervaka och garantera att regionerna och kommuner följer statspolitiken. Den regionala nivån är en mer lämplig arena för beslutsfattande inom många politikområden, särskilt regionalpolitiken. Inom nyregionalismen anses regionen vara en lämplig arena för att övervinna svårigheterna på lokal nivå, för att samla tillräckliga resurser samt att kunna möta konkurrensen från andra delar av landet och från regioner i andra länder. Kommunerna är helt enkelt för små och har inte den samlade bilden som behövs för vissa typer av projekt. På statlig nivå däremot finns den nödvändiga finansiella kapaciteten men inte tillräcklig kunskap om de villkor och specifika behov som behövs för varje region. Således framträder den regionala nivån med den viktiga funktionen av samordnare mellan statlig och lokal nivå.⁶⁹ Yttre förbindelser talar om att ERB som finns på regional nivå, ett gränsöverskridande samarbete mellan regioner i fem EU- länder är starkt gentemot staten och är den mest lämpade nivån att arbeta mot jämfört med statlig och lokal nivå. Är detta fallet för ERB?

2.5.5 Internationella aspekter

En viktig aspekt av att stärka regionen är dess ökade roll som internationell aktör. Detta är i sig ett uttryck för en större grad av självständighet i regionen. Inom nyregionalismen är regionen en internationell aktör i sin egen rätt. Regionala och lokala aktörer sätter den egna regionens utveckling i ett internationellt sammanhang och upprättar ett samarbete med andra regioner i andra länder. Den internationella aspekten är en viktig del inom nyregionalismen.⁷⁰ Är Euroregion ERB en internationell aktör och till vilken grad i sådana fall?

⁶⁹ Hörnström 2010:32

⁷⁰ Gren 1999, s 45

2.5.6 Summering

Utifrån den teoretiska genomgången av flernivåstyre presenterat ovan och det nyregionala perspektivet summerar analys-schemat nedan de faktorer som analysen grundar sig på.

Faktorer		Nyregionalism
Regionens roll	Regionala institutioner	Regionala institutioner inom ERB och ERB som regional institution borde vara självständiga speciellt när det kommer till regional utvecklingspolitik. Dessa borde också koordinera sitt arbete med andra aktörer, både offentliga och privata.
	Termen region	Förståelsen av begreppet region öppnas upp; fokus på funktionell och kulturell region. Är ERB som Euroregion detta?
	Regional identitet	Regional identitet inom ERB är viktigt för regionbildning och används för att utöka regional utveckling.
Externa relationer	Relation till statlig nivå	Euroregionen ERB är huvudaktören. Staterna ska endast ha rollen av survey och kontroll.
	Relation till lokal nivå	ERB arbetar på regional nivå och denna bör spela roll i sin egen rätt och inte bara vara ett komplement till lokal nivå.
	Internationell aspekt	ERB bör vara internationell aktör i sin egen rätt.

3. Euroregion Baltic (ERB)

Kapitlet inleds med en liten tillbakablick på EU:s regionalpolitik och behandlar senare ERB:s organisation, mål och måluppfyllnad samt vilka mål som ännu inte har implementerats och varför det är så.

3.1 Historia om EU: s regionalpolitik

“We believe there is still a great deal to do in the Community in the field of regional policy. The possibilities have perhaps not been properly realised or acted on. In particular, we need to give a fresh impetus to regional policy formulated at the same level of the Community and, I should point out, with regular cooperation by Member States’ governments, which is essential if it is to succeed.”⁷¹

Finansiella instrument och initiativ för att hantera ekonomi och sociala obalanser på EU-nivå fanns sedan början av den europeiska integrationen. År 1968 bildades generaldirektoratet för regionalpolitik och fyra år senare i Paris, antog stats- och regeringscheferna slutsatser som beskrev regionalpolitik som "en viktig faktor för att stärka gemenskapen".⁷²

Europeiska Regionala utvecklingsfonden (ERUF) bildades 1975 för en treårsperiod med en budget på € 1,300 miljoner med målen för korrigerande av regional obalans på grund av dominans av jordbruk, industriell omvandling och strukturell arbetslöshet. De första åren förblev verksamheten rent nationell med liten europeisk eller regionalt inflytande. En mer genuin Europeisk sammanhållningspolitik skapades År 1986, vilket gjordes möjligt med bl.a. ett skapande av Enhetsakten. Utvecklingen fick vidare och två år senare antog Ministerrådet den första förordningen om integrering av strukturfonderna inom ramen av sammanhållningspolitiken. Denna banbrytande reform införde viktiga principer som satte fokus på de fattigaste och mest efterblivna regionerna, flerårig programplanering etc.⁷³ Genom att EG- fördraget trädde i kraft 1 november, 1993, inrättades ett nytt instrument vid namn Sammanhållningsfonden, en ny institution vid namn Regionkommittén samt införandet av subsidiaritetsprincipen. Dessutom beslutade Europeiska rådet, år 1992, om den nya budgetplanen för perioden 1994-1999 och 168 miljarder avsattes för strukturfonderna och Sammanhållningsfonden. Detta motsvarar en fördubbling av de årliga resurserna och motsvarade en tredjedel av EU: s budget. Efter ett beslut som fattades av Europeiska rådet i

⁷¹ Jean Rey, EU-kommissionens president 1967-1970

⁷² Europeiska Kommissionens hemsida: regional politik 1957-88

⁷³ Europeiska Kommissionens hemsida: regional politik 1989-93

Berlin i mars 1999, uppgick budgeten för sammanhållningspolitiken mellan år 2000-2006, 213 000 000 000 € för EU-15.⁷⁴ Ett ytterligare anslag på € 22 miljarder lämnas för de nya medlemsstaterna för perioden 2004-06. Efter att Europeiska Rådet enades om en "Lissabonstrategin" i Lissabon i mars 2000 låg fokus på tillväxt, sysselsättning och innovation och ledde till skapandet av ledmotivet i många EU- policys samt var drivkraften för ett paradigmskifte inom sammanhållningspolitiken. Europeiska rådet enades i december 2005 om budgeten för perioden 2007-2013 och då fördelas 347 000 000 000 € till Struktur och sammanhållningsfonderna som till 81,5 % är planerade att användas i "konvergens" regioner. ERB som Euroregion lobbar och är därmed med i utformningen av EU:s sammanhållningspolitik samt dess projekt, som exempelvis Seagull I och II, som finansieras bl.a. av Regionalfonden och EU:s strukturfondsprogram, Interreg.⁷⁵

3.2 ERB:s organisation

Nedan presenteras ERB:s verksamhet och organisationsform. Detta för att få en djupare förståelse för bl.a. euroregionens organ, uppbyggnad och dess mål.

3.2.1 ERB:s stadgar

Stadgarna för ERB utarbetades efter ett polskt initiativ om att skapa en Euroregion i sydöstra Östersjöregionen. Stadgorna har reviderats sex gånger sedan ERB skapades i Malbork (Polen) år 1998. Revideringen har skett i Lepaja (Lettland) år 2001, Elbag (Polen) år 2004 och 2008, Gdansk (Polen) år 2007, Stare Jablonki (Polen) år 2009 samt i Växjö år 2010. Nedan följer den nyaste stadgan från år 2010:⁷⁶

- ta beslut som syftar till att stärka samarbetet mellan de lokala och regionala myndigheterna inom samarbetspartners samt bidra till hållbar utveckling i Östersjöregionen med särskild uppmärksamhet på södra Östersjöområdet .
- företräda och främja gemensamma intressen och agera för medlemmarnas räkning mot nationella, europeiska och internationella institutioner. ERB kommer också att ta strategiska initiativ som kompletterar medlemsorganisationernas lokala och regionala dagordningar och bedriva organiserat utbyte.

⁷⁴ Europeiska Kommissionens hemsida: regional politik 1994-99

⁷⁵ Europeiska Kommissionens hemsida: regional politik 2000-2006

⁷⁶ Region Blekinges hemsida

- följa principer om partnerskap, subsidiaritet och självstyre och se till att mervärde skapas i varje gemensamt initiativ som de skapar.⁷⁷

För att dessa mål ska uppnås ska ERB inom ramen för gemensamt intressen, lobba mot de nationella, europeiska och internationella institutioner på uppdrag av sina medlemsorganisationer och vara aktiva i utformningen av EU:s politik. Detta gäller särskilt den politik som berör medlemsorganisationerna och ERB själv. Euroregionen ska också samarbeta med Europeiska Kommissionen, Europaparlamentet, Regionkommittén, nationella regeringar, olika nätverk och andra internationella organisationer och genomföra insatser av strategisk betydelse baserade på de gemensamt utformade och antagna utvecklingsstrategierna, handlingsplanerna, och samarbetsagendorna.⁷⁸ ERB ska också bidra till regionernas, landstingens och kommunernas tillväxt genom att ge stöd till utveckling av andra former av samarbete och aktörer, särskilt genom att underlätta nätverksbyggande och match-making mellan potentiella partners och dessutom underlätta utbyte av information och kunskap. Euroregionen ska också arbeta för förbättrade villkor för samarbete och investeringar, särskilt de som rör affärsutveckling, miljömässig hållbarhet, regional attraktionskraft och transporttillgänglighet samt slutligen också genomföra valutatransaktioner (t.ex. av kunskap och information) för att skapa gemensamma lösningar till olika utmaningar.⁷⁹

3.3 ERB:s organ

Nedan presenteras ERB:s organ i tur och ordning; styrelsen, ordföranden, ungdomsstyrelsen, ERB:s sekretariat, de regionala sekretariaten och Euroregionens finansiering.

Innan 29 oktober 2010 bestod ERB inte bara av en styrelse utan också av ett råd som var det högst beslutande organ till skillnad från den nyaste stadgan där Rådet inte finns längre och Styrelsen istället har den rollen. I årsrapporterna, innan 29 oktober 2010, är styrelsen istället verkställande organ som utsågs av Rådet. Rådet utsåg också ERB:s ordförande och bestod av högst 8 personer från varje medlem, som träffas minst två gånger ett år. Mellan Styrelse och Rådsmöten var allt organisationsarbete utfört av sekretariaten. Ordföranden ledde alla rådmöten, direktionen och sekretariatmöten. Ordförande och vice ordförande representerar

⁷⁷ ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:3

⁷⁸ ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:4

⁷⁹ ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:4-5

ERB externt. De nationella ERB- sekretariaten utgjorde ERB:s administrativa nätverk. De nationella sekretariaten organiserade regelbundna möten för att förbereda och följa upp Rådets och Styrelsens beslut och resolutioner. Det officiella ERB- sekretariatet var ansvarigt för de möten som skulle hållas i ERB-området. Nedan presenteras dagens uppsättning av verksamheten.

3.3.1 En styrelse

ERB:s styrelse är det högst beslutande organet. Det består av upp till två representanter med högsta politiska rang och en permanent ersättare som utses av varje medlemsregion samt ungdomsstyrelsens ordförande. Styrelsen har i uppgift att bland annat:

- initiera och anta ändringar i ERB- stadgarna,
- förbereda och godkänna långsiktiga program, tvååriga handlingsplaner och andra strategiska dokument,
- förbereda, anta och genomföra resolutioner, gemensamma uttalanden och ståndpunkter,
- utse ERB- ordförande för en ettårsperiod, i enlighet med rotationssekvensen, som godkänns av samtliga regionsmedlemmar,
- välja en vice ordförande för ERB, för en ettårsperiod, och på så sätt definiera rotationen för nästkommande år åt det efterföljande ERB- ordförandeskapet
- godkänna ERB ordförandens årliga verksamhetsrapporter,
- godkänna IPS (International Permanent Secretariat) årsredovisning,
- godkänna årliga verksamhetsrapporter och ekonomiska rapporter från ungdomsstyrelsen⁸⁰

Styrelsens möten är formella och hålls på engelska och är offentliga om inte styrelsen beslutar annat. Ordinarie möten ska ske minst tre gånger per år och de hålls av ERB- ordföranden.

Ordinarie möten skall förläggas i en tvåårig handlingsplan som godkänts av styrelsen tillsammans med ordförande för denna period. Styrelsen sammankallar till årliga forum som fungerar som ett viktigt verktyg att stärka det politiska samarbetet i ERB. Styrelsen beslut grundas på samförstånd. Medlemsorganisationerna och ordföranden i ERB:s ungdomsstyrelse har en röst var. Beslut som skall fattas av styrelsen skall upprättas i mötets dagordning. Inom

⁸⁰ ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:5

tio dagar efter mötet, skickar IPS ut protokollen inklusive de beslut som fattats vid mötet, och parterna måste inom 14 dagar lämna sina synpunkter. Om inga kommentarer inkommit inom utsatt tid, görs besluten giltiga. Om emellertid synpunkter lämnas in kommer beslut tas tills konsensus uppnås. Detta förfarande gäller alla beslut som skall fattas av styrelsen. Styrelseledamöterna har rätt att tala och fatta beslut. Styrelsen har befogenhet att bemyndiga någon av sina medlemmar och chefen för IPS att representera ERB externt.⁸¹

3.3.2 ERB: s ordförande

Ordföranden är ERB:s högst rankade företrädare och leder sammanträdena i styrelsen. När ordförande får förhinder och inte kan närvara leds möten av vice ordföranden. Mandatperiod är ett år och en representant från varje medlemspart innehar position periodvis. Ordföranden och vice ordföranden delger styrelsen den tvååriga handlingsplanen för ERB- samarbetet. Mihail Plukhin är för tillfället ordförande från Kaliningrad i Ryssland. Han är den 13de ordföranden.⁸²

3.3.3 ERB:s ungdomsstyrelse

ERB: s ungdomsstyrelse består av en representant från varje medlemsorganisationer och dessa måste vara mellan 16 och 25 år gamla. Bland sina ledamöter utser ungdomsstyrelsen en ordförande och en vice ordförande som får sitta i ett års tid. Beslut som tas grundas på samförstånd med närvaro av mer än 50% av ungdomsstyrelsens ledamöter. Ledamöterna kommer överens om sina uppgifter och aktiviteter, samt de operativa regler som lämnas till ERB- styrelsen för godkännande. Ungdomsstyrelsen bidrar till ERB:s tvååriga handlingsplan och de lämnar en årlig verksamhetsrapport och en ekonomisk rapport om sin verksamhet till ERB direktionen. Detta blir sedan en integrerad del av den årliga ordförandeskapsrapporten.

3.3.4 ERB- sekretariatet (IPS)

Medlemsorganisationerna grundade ERB:s sekretariat (International Permanent Sekretariatet IPS) med uppgift att samordna samarbetet. Sekretariatet agerar under ledning av ordföranden

⁸¹ ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:6

⁸² ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:7

och i enlighet med beslut av styrelsen. Chefen är Slawomir Demkovicz- Dobrzanski. Medlemsorganisationen som är värd för IPS är skyldig att tillhandahålla lokaler, telekommunikation, möbler och annan utrustning och underteckna anställningsavtal med IPS personal. IPS ansvarar för bland annat att lämna regelbundna ekonomiska rapporter vid styrelsens sammanträden, bistå ordföranden med att överlämna årsrapporter till styrelsen, som består av verksamhetsrapporter och ekonomiska rapporter, bistå ordföranden och vice ordföranden med att avge den tvååriga handlingsplanen för ERB samarbetet, till styrelsen, hålla fortlöpande kontakt med de regionala sekretariaten via online- möten varje månad. Dessa möten kan också vara ansikte mot ansikte och bör hållas oftare på begäran av ERB:s medlemsorganisationer.⁸³

3.3.5 ERB regionala sekretariat

Varje medlemsorganisation skall inrätta ett regionalt sekretariat som ska arbeta med samtliga frågor som rör ERB samarbetet. Dessa regionala sekretariat skall fungera som en länk mellan IPS och ERB:s medlemsorganisationer. All personal som deltar i genomförandet av ERB samarbete, inklusive personalen på IPS och de regionala sekretariat, ska ha delat ansvar för det framgångsrika utförandet av de dagliga ERB- arbetet, genomförandet av den tvååriga handlingsplanen och genomförandet av andra uppdrag som delegerats av styrelsen.

3.3.6 Finansiering

Medlemsorganisationerna bör syfta till att utarbeta finansieringsåtgärder för gemensamma aktiviteter. Parterna får underteckna ett avtal om att specificera medlemsavgifterna och deras respektive bidrag till IPS- budgeten genom att förklara att de ska ge stöd i den omfattning som föreskrivs i dessa stadgar. Varje medlemsorganisation finansierar själv kostnaderna för att delegera sina representanter till styrelsemöten, ungdomsstyrelsen, och de regionala sekretariaten. Om en part vill dra sig ur ERB kan parten ta upp egendomsanspråk mot Euroregionen, då i storlek med proportionen av partens tillskjutna medel.⁸⁴

⁸³ ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:7-8

⁸⁴ ERB sekretariatet, "Statues of Euroregion Baltic", 2010:8

3.4 ERB:s mål och måluppfyllnad

Nedan presenteras årsrapporterna från 2001 till 2010 och de framsteg som gjorts samt mål som uppfylls under denna tidsperiod.

3.4.1 Årsrapporter 2001 och 2002

Under år 2001 hade ERB mål att främja ömsesidiga kontakter, förbättra levnadsstandarden för de människor som lever i ERB- området, förstärka banden mellan lokala myndigheter, jobba emot konflikter, planera verksamheten som syftar till att ge en hållbar utveckling bland medlemmarna i ERB och främja åtgärder som syftar till ökat samarbete mellan de regionala lokala myndigheterna. Verktøygen för dessa mål var bl.a.⁸⁵ stöd av gemensamma gränsöverskridande projekt för social och ekonomisk utveckling inom olika områden, samarbete för att förverkliga gemensamma kommunala projekt, utveckling av gränsöverskridande infrastruktur och att öka yrkeskvalifikationerna och styra omskolningssystemen för att minska arbetslösheten, särskilt bland ungdomar.⁸⁶ Det svenska EU- ordförandeskapets vision för år 2001 var att intensifiera arbetet och hitta finansiella verktyg för Euroregionen och gemensamt utvecklingsarbete mellan ERB:s regioner. Under 2001 började dessutom en gemensam strategi utvecklas för arbetet och fokus låg bland annat på frågor gällande en strategi för ERB, utvecklingen av ERB: mål, former, resurser och metoder för samarbete, fortsatt nätverk mellan olika aktörer som finns i ERB:s regioner och gränsöverskridande problem.⁸⁷

Miljöarbetsgruppen (EWG) deltog i förberedelserna av Seagull-projektet som var ett första instrument för att bilda en långsiktig vision/ strategi för ERB. I februari 2001 intensifierade ERB-styrelsen samarbetet genom att utveckla ett Interreg IIIB- projekt för hela ERB - Seagull-projektet. Syftet med projektet var att utveckla ERB i linje med central EU-politik om sociala och ekonomiska sammanhållningen mellan EU:s regioner och regioner i kandidatländerna samt till gränsregionerna i andra länder. Målet med det gemensamma Interreg IIIB-projektet var att bli ett viktigt instrument som ska ge ERB bättre villkor och kontinuitet i sitt arbete. Många frågor som arbetsgrupperna arbetade med kunde lätt tas med i ett sådant projekt. En expertgrupp bildades för att förbereda ett första utkast till ett

⁸⁵ ERB sekretariat, "Annual Report", 2001:4

⁸⁶ ERB sekretariat, "Annual Report", 2001:2

⁸⁷ ERB sekretariat, "Annual Report", 2001:9

projektförslag (till 28 mars 2002).⁸⁸ Det övergripande målet var att upprätta ett övergripande utvecklingsprogram för hela Euroregion - ett program som är godkänt av alla medlemsråd. PIA-gruppen enades om ett gemensamt transnationellt utvecklingsprogram, hushållning av vattenresurser, utvecklingsprogram för landsbygden etc. Dessutom föreslog miljöarbetsgruppen en särskild miljöstrategi, miljökonsekvensbeskrivningar, hållbarhetsindikatorer för ERB.⁸⁹

Det fanns även en arbetsgrupp gällande fysisk planering och dess uppgift var att ange ERB:s uppdrag och konceptet för dess utveckling och strategi. Samarbete inom områdena för fysisk planering, naturskydd och möjligheter att inrätta gränsövergången Baltijskaya/Vistula, ansågs vara viktigt. En betydande andel av arbetet i gruppen ägnades åt utveckling av turism, fritidsaktiviteter, tjänster, naturskydd och bevarande av kulturella tillgångar i Östersjönregionen. Det fanns också en arbetsgrupp för sociala frågor som ordnade ett möte i Elblag i september år 2001. De polska och ryska parterna hade förberett en lista över organisationer villiga att samarbeta i inom olika typer av projekt – ungdomsutbyte, samarbete mellan kulturhus, gemensamma projekt utförda av icke-statliga organisationer, för handikappade personer.⁹⁰

År 2002 hade ERB sitt femårsjubileum och euroregionen hade nu utvecklats och vuxit - den hade nya medlemsregioner i Lettland, de första gemensamma projekten hade utvecklats och deras genomförande startats ("Good Governance" och "Seagull"). Nedan följer en längre beskrivning av projekten.⁹¹För att göra samarbetet mellan ERB:s medlemsregionerna mer konkret, beslutade styrelsen år 2001 att ansöka om ekonomiskt stöd från EU genom Östersjöregionen, vid namn Interreg III B programmet. Det finansierades med medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden, en av EU:s strukturfonder. Ett projektförslag (Seagull-DevERB) utfördes av en arbetsgrupp i nära samarbete med styrelsen för ERB. I maj 2002 godkändes projektförslaget och 1,3 miljoner euro blev budgeten för projektet som EU finansierade till 50 %. Genomförandeperioden för projektet var mellan augusti 2002 - juli 2005 och syftade till att fördjupa och konkretisera ERB- samarbetet genom en utarbetning av en gemensam strategi för långsiktig utveckling och ett mer konkret gemensamt transnationellt

⁸⁸ ERB sekretariat, "Annual Report", 2001:10-11

⁸⁹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2001:11

⁹⁰ ERB sekretariat, "Annual Report", 2001:12

⁹¹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2002:7

utvecklingsprogram (JTDP) för regionen.⁹² Vissa sektorer diskuterades djupare än andra inom projektet och dessa var vattenförvaltning, utveckling och nätverk av innovativa miljöer (vetenskapspark, kluster, osv.), och program för landsbygdsutveckling. Projektet innehöll också olika stödåtgärder för att utveckla ERB- strategin och JTDP, såsom statistik och GIS-support, seminarier och workshops om god samhällsstyrning, verktyg för regional utveckling, programmering och planering, verktyg för att mäta miljö, hållbarhet, öppenhet etc. Projektpartnerskapet innehöll 34 organisationer. Viktigaste partners från EU: s sida var Regionförbundet i Kalmar län (huvudpartner för projektet), Region Blekinge, sammanslutningen av kommuner och landstinget i Kronobergs län, och länsstyrelsen i Bornholm.⁹³

Det andra projektet vid namn "Gott styre", initierades av regionförbundet i Kalmar län, regionförbundet i Blekinge, landstinget Kronoberg och kommunförbundet i Kronobergs län och startades år 2002. Finansieringen gjordes av det svenska utrikesdepartementet med övertygelsen att goda styrelseformer i kommuner och regioner kommer att vara mycket viktiga för den framtida utvecklingen av ERB. Projektet var därför också att betrakta som en integrerad del i den första fasen av Seagull-projektet. En dialog om effektivt och väl fungerande politiskt och administrativt arbete i kommuner och regioner skulle stärka förståelse för de olika förutsättningarna för ERB- partners att genomföra sina skyldigheter och ansvar.⁹⁴ Projektet genomfördes med hjälp av ERB sekretariatet i Lettland, Litauen och Kaliningrad som var ansvariga för det administrativa arbetet i samband med kärnverksamheten i projektet. Alla seminarium aktiviteter har genomfördes inom en period av sex månader, slutdatum i november 2002.⁹⁵ När diskussioner hade hållits med respektive ERB- sekretariat, upprättades seminarieprogram med fokus på tre teman: den ekonomiska tillväxten i en öppen marknadsekonomi, en utveckling av goda styrelseformer med begränsade resurser i kommuner och regioner och förstärkande av lokalt och regionalt samarbete som är nyckeln till god samhällsstyrning i dagens kommuner och regioner.⁹⁶

⁹² ERB sekretariat, "Annual Report", 2002:8

⁹³ ERB sekretariat, "Annual Report", 2002:9

⁹⁴ ERB sekretariat, "Annual Report", 2002:12

⁹⁵ ERB sekretariat, "Annual Report", 2002:13

⁹⁶ ERB sekretariat, "Annual Report", 2002:14

3.4.2 Årsrapporter 2003 och 2004

Resultaten från ERB:s arbete år 2003 är många. Några exempel är att ett starkare samarbete skapades mellan de sex nationella sekretariaten, webbmöten infördes för att förbereda dagordning och möten och varje rådsmöte inkluderade 2-4 tematiska diskussioner om bl.a. EU: s sammanhållningspolitik, nordliga dimensionen och gränsöverskridande problem.⁹⁷ För att förbättra synligheten och förankra ERB- samarbetet hölls möten i Bryssel, Bornholm, Kaliningrad, Klaipeda och Elblag och dessutom gavs Seagullprojektet särskild uppmärksamhet, därför utfördes mer än 80 projektmöten, seminarier och workshops. Seagulls projektledning initierade inrättandet av en gemensam plattform för kontakt och möten med andra Interreg III B-projekt.⁹⁸

Internt gjordes också många ansträngningar för att förankra ERB- samarbetet i alla medlemsregioner och göra samarbete mer synligt på politisk nivå och bland medborgarna. Seagull-projektet medförde många fler partners från alla medlemsregioner involverade i ERB-samarbete och detta involverade fler politiker från både lokal och regional nivå. Representanter från näringslivet och NGO:s var också inblandade. Även den gröna cirkeln, ett skolprojekt påbörjades under 2003 och ökade engagemanget från skolor och underströk Rådets beslut från augusti 2003, att lägga mer fokus på ungdomar i samarbetet. En resolution antogs också på Ronnebykonferensen i december 2002 som rekommenderade att kommunerna ska involveras mer i ERB- samarbetet. Detta ledde till diskussioner i styrelsen och en överenskommelse nåddes om en stor konferens, hösten 2004, vilket involverade lokala representanter med fokus på den kommunala nivån.⁹⁹

Under år 2004 var mycket av det arbete som utfördes inom ramen för Seagull projektet, Interreg III B fokuserat på skapandeprocessen för det gemensamma transnationella utvecklingsprogrammet. Första utkastet godkändes av ERB:s styrelseledamöter och de rekommenderade fem fokusområden för framtida utveckling i regionen. Dessa var att förbättra konkurrenskraftigt företagsklimat, förbättra arbetsmarknadssamarbete, underlätta genomförandet av EU: s energi- och miljöpolitik, stöd till Kaliningrad med avseende till programmets verksamhet, utbyte av god praxis och benchmarkingaktiviteter. Detta utkast var

⁹⁷ ERB sekretariat, "Annual Report", 2003:3

⁹⁸ ERB sekretariat, "Annual Report", 2003:4

⁹⁹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2003:6

huvudfrågan som diskuterades på en konferens i Gdansk mellan den 2 - den 3 december 2004 av bl.a. Seagulls projektledning. Konferensens slutsatser bidrog till ett andra utkast av ett gemensamt transnationellt utvecklingsprogram, där tretton prioriterade åtgärder sattes upp som skulle genomföras inom ERB, de kommande tio-femton åren.¹⁰⁰ Dessa handlade bland annat om ett inrättande av en ERB kommitté för innovation och utveckling, transportinfrastrukturåtgärder och inrättande av en akademi för landsbygdsutveckling.¹⁰¹

Under det historiska mötet som hölls av ERB:s råd, 4 - 5 maj 2004 i Elblag, beslöt de nio medlemsregionerna att upprätta och stödja med ekonomiska bidrag ERB:s internationella sekretariat. En av de första uppgifterna var att skapa en arbetsgrupp, vars syfte var att söka extern finansiering för att gör det möjligt att utvidga sitt ansvar och öka effektiviteten. Resultatet blev att en startkapitalansökan inom Interreg III B, lämnades in och godkändes med målsättning att förbereda ett kvalitetsprojekt som omfattar alla ERB:s medlemsregioner i den kapacitetsuppbyggnadsprocess som hade syfte att underlätta genomförandet av det gemensamma transnationella utvecklingsprogrammet. Något som ERB rådet och styrelsen måste försöka arbeta mot är att finna ett tillfredsställande sätt att se att ERB:s arbetsgrupper förblir aktiva efter att de har upprättats och att de skapar permanenta nätverk av samarbete kring specifika problem.¹⁰² År 2004 ansåg också de kustnära regionerna i södra Östersjön att ett större deltagande i sjösäkerhet var att prioritera. Därför uppmanade dem Östersjörådet och EU att skyndsamt arbeta för en harmonisering i Östersjöområdet gällande förordningar, politik, praxis och förfaranden i frågor om sjösäkerhet, ta initiativ till ett EU-system med tunga sanktioner för att säkerställa att europeiska och internationella regler respekteras. Och fullt ut använda möjligheter att förebygga olyckor genom att inrätta lokala föreskrifter i överensstämmelse med IMO:s regelverk i södra Östersjön för ökad sjösäkerhet och miljöskydd med fokus på obligatoriska direktions och styrfunktion.¹⁰³

3.4.3 Årsrapporter 2005 och 2006

Seagull projektet slutfördes under år 2005. Dess främsta resultat var det gemensamma utvecklingsprogrammet för ERB. Den 28 november 2005 godkändes programmet och

¹⁰⁰ ERB sekretariat, "Annual Report", 2004:1

¹⁰¹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2004:2

¹⁰² ERB sekretariat, "Annual Report", 2004:5-6

¹⁰³ ERB sekretariat, "Annual Report", 2004:7

angav fyra fokusområden för framtida samarbete, en konkurrenskraftig företagsmiljö i ett europeiskt perspektiv där tyngdpunkten skulle ligga på hållbar tillväxt genom blomstrande av små och medelstora företag, ökad kunskap för produkter och tjänster, och miljö- och energifrågor samt stabilitet. ERB- samarbetet skulle belysa vikten av transportinfrastruktur.¹⁰⁴ Ambitionen var att ERB skulle bli en politisk lobbyist på nationell och europeisk nivå. Sammanhållningsverksamhet inom det sociala området är också mycket viktigt för den hållbara utvecklingen. Det är nödvändigt att minska arbetslösheten i syfte att underlätta ekonomisk tillväxt i regionen.¹⁰⁵

När ERB:s gemensamma utvecklingsprogram genomgick den sista etappen i sin konstruktion, skulle det krävas gemensamma strukturer för att genomföra det. Tanken föddes att ett internationellt sekretariat bör upprättas med det huvudsakliga syftet att hjälpa och samordna genomförandet samt ordna finansiellt stöd. Därför skapades ett projekt, Seagull II för att bistå ERB i genomförandet av det gemensamma utvecklingsprogrammet. De centrala målen för Seagull II-projektet var att förbättra den organisatoriska kapaciteten inom ERB för genomförandet av det gemensamma transnationella programmet för utveckling och att förbättra den tekniska kapaciteten inom ERB för nätverksaktiviteter.¹⁰⁶ Projektet skulle resultera i en förstärkning av ERB:s institutionella strukturer genom inrättande av en gemensam plattform för samarbete, som skulle göra genomförandet av JTDP mer enhetligt och i linje med EU:s politik. Med hjälp av modern kommunikation och benchmarking system, samt med mer kompetenta och medvetna politiker och personal, skulle ERB kunna hjälpa medlemsregionerna att få mer central position i utvecklingspolitiken och strategierna som genomfördes i Sydöstra Östersjöregionen.¹⁰⁷ Klaipeda- konferenserna markerade en officiell kick-off av Seagull II och huvudsyfte var att presentera projektet för en bredare publik bestående av företrädare från nationell, regional och lokal nivå. Den 22 juli 2005 antog ERB- styrelsen texten till ERB:s Position Paper om EU förslaget till förordningen om inrättande av en europeisk Grannskaps och partnerskapsinstrumentet. Den skickades sedan ut till samtliga nationella aktörer som arbetar med regional utveckling och utrikesförbindelser, såväl som till EU:s institutioner och

¹⁰⁴ ERB sekretariat, "Annual Report", 2005:1-2

¹⁰⁵ ERB sekretariat, "Annual Report", 2005:2

¹⁰⁶ ERB sekretariat, "Annual Report", 2005:4

¹⁰⁷ ERB sekretariat, "Annual Report", 2005:5

nationella och regionala företrädare för ERB medlemmarna i Bryssel. En lobbykampanj följde.¹⁰⁸

ERB:s gemensamma utvecklingsprogram efterlyste under 2006 ett inrättande av gränsöverskridande strukturer med ansvar för genomförandet av de prioriterade verksamheterna. Denna rekommendation utgjorde inrättandet av s.k. referensnätverk, dvs. nätverk av politiker, tjänstemän, lokala och regionala institutioner, experter och icke-statliga organisationer med fokus på vart och ett av de angivna fokusområden och åtgärder. Under 2006 blev resultatet att medverkan av organisationer i referensnätverk berodde mycket på det politiska engagemanget i regionerna själva. Därför föreslog projektledningen att varje medlemsregion i ERB medlemsregionerna ska leda ett referensnätverk. Sådana åtgärder gynnade det gemensamma utvecklingsprogrammet med ett långsiktigt politiskt stöd och gav regionerna större kontroll över genomförandet.¹⁰⁹

Styrningskommittén och samordningsgruppen i Seagull II styrkommittén anordnade också studiebesök under året. Ett av dessa gjordes i Bleking efter en rekommendation från projektet Work Package 2. Syftet med besöket var att göra det möjligt för berörda parter att skapa sig erfarenhet att konstruera statistiska databaser bestående av regionala indikatorer. Under besöket fick också deltagarna lära sig om den tekniska organisationen av ett sådant system. Funktionerna möjliggjorde en jämförelse av ett antal regioner och dess grafiska presentation, antingen i tabeller eller grafer. Styrelseledamöterna begärde också viktig information om finansiella kostnaden för en sådan databas. För detta fanns två möjligheter: antingen genom institutioner som statistikkontoret och att de betalar en årlig abonnemangavgift, eller låter bygga ett sådan databas på ERB:s webbplats och server. Det bestämdes att under de kommande månaderna skulle Work Package Nr 2 försöka besvara vilken lösning som var den bästa för ERB.¹¹⁰

År 2004 genomfördes ERB en lobbykampanj som syftade till skapande av ett CBC (Crossborder Cooperation)- program (gränsöverskridande samarbetsprogrammet) under budgetperioden 2007 - 2013. Motivet bakom denna ERB- ambition var att underlätta genomförandet av den gemensamma strategin och gemensamma utvecklingsprogram.

¹⁰⁸ ERB sekretariat, "Annual Report", 2005:6-7

¹⁰⁹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2006-2007:5-6

¹¹⁰ ERB sekretariat, "Annual Report", 2006-2007:10

Sedan det första programmötet i Gdansk, Polen, 23 Maj 2006, har programområdet utvidgas ytterligare och var till slut bestämt i november 2006. Programmet är en av de största för gränsöverskridande samarbete inom EU.¹¹¹ Fokusområden var ekonomisk konkurrenskraft som integration av ekonomi och arbetsmarknader i området, överföring av kunskap mellan offentliga och privata aktörer, bättre transport-anslutning samt attraktivitet och gemensam identitet genom hållbar ekonomisk användning av naturresurser och kulturarv.¹¹²

3.4.4 Årsrapport 2007-2008

Seagull II slutfördes i december 2007.¹¹³ Verksamheter inom vilka framgångar nåddes var inom bland annat små och medelstora företag och innovation, turismarbete, sociala dimensionen och vattenförvaltning. Seagull II projektet skapade innovationsnätverk och små och medelstora företag inom ERB, verktyg utvecklades för små och medelstora företag/innovation och skiss på utvecklingscentrum i södra Östersjön fastställdes. Även utveckling av marknadsföringsstrategier genomfördes som gemensam marknadsföring av regioner, personalutbildning och utbyte och produktutveckling och marknadsföring om vatten, turism, cykelvägar och kulturarvet.¹¹⁴

Seagull II avslutades med en konferens i Gdansk den 7 december 2007. Under denna konferens presenterades alla referensnätverkens rapporter. Projektledare och andra talare som var inblandade lade fokus på de lärdomar som åstadkommits under projektets genomförandeperiod och en inblick gavs i euroregionala samarbetets 10-åriga historia. De förbättringar som kunde ha skett var bättre teknisk kapacitet och mänskliga resurser i ERB samt att antalet politiker och tjänstemän skulle ha ökat. Sedan skulle den nuvarande medlemsavgiften ses över. En debatt hölls inom ERB med målet att bygga en gemensam budget som skulle uppfylla målen i ERB- samarbetet. Förslaget var att bidragen från ERB:s medlemsregionerna ska öka med 15 %, och att en särskild projektgenerationsfond skulle inrättas, som skulle kräva extra avgifter av en del av medlemmarna. Budgeten stöddes av alla.

¹¹¹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2006-2007:15

¹¹² ERB sekretariat, "Annual Report", 2006-2007:16

¹¹³ ERB sekretariat, "Annual Report", 2007-2008:7

¹¹⁴ ERB sekretariat, "Annual Report", 2007-2008:9

Ungdomsfrågor var också av hög prioritet i de flesta medlemsregionerna i ERB och därför blev ett upprättande av ett ungdomsnätverk en särskild prioritering i strategin för 2007 och 2008. Nätverket skulle då främja och underlätta samarbetsprojekt med syftet att aktivt involvera ungdomar från hela ERB. Den 6 december 2007 godkände ERB- rådet de föreslagna förändringarna i stadgarna om att göra det möjligt att inrätta en ungdomsstyrelse. Denna utveckling har främjat synen på ERB som ett exempel på ett interregionalt samarbete som införlivat ungdomar i sina strukturer.¹¹⁵

Under år 2007 var också det gränsöverskridande samarbetsprogrammet, lobbat av ERB, aktuellt. Med cirka 63 miljoner Euro samfinansieras det av Europeiska regionala utvecklingsfonden och godkändes i december 2007. Den första ansökningsomgången förväntades i början av 2008. Programmet stödde gränsöverskridande entreprenörskap, arbetsmarknad och utbildningssamarbete, transportinfrastruktur, miljö, energisparande och förnybar energi, natur-och kulturarv för regional utveckling och lokala gemenskapsinitiativ.¹¹⁶

3.4.5 Årsrapport år 2009 och 2010

Under 2009 gjordes gemensamma åtgärder som syftade till att förbättra den socioekonomiska sammanhållningen i ERB och har utformats inom ramen för genomförandet av ERB:s gemensamma utvecklingsprogram.¹¹⁷ ERB:s arbetsgruppen för transporter hade under år 2009 diskuterat och övervakat små och medelstora hamnar i Östersjön och utveckling av nya färjor och flygförbindelser mellan medlemsregioner. Den mest betydelsefulla del av transportarbetsgruppens verksamhet var dock bidraget till EU:s TENT-T Revision.¹¹⁸ ERB:s sociala arbetsgrupp fokuserade istället sin verksamhet på förberedelserna för BaltNetProjektet, alltså sammanställning av en rapport som handlade om arbetssituationen inom ERB med konkreta förslag gällande ERB:s åtgärder som rör arbetsmarknadsfrågor. I januari 2009 lämnades projektansökan in för BaltNet till CBC-programmet och godkändes därefter.¹¹⁹ Miljöarbetsgruppen upprätthöll istället nära kontakter och regelbundna arbetsmöten med chefen för ekologiska övervakningen och kontrollservicen av Kaliningrads

¹¹⁵ ERB sekretariat, "Annual Report", 2007-2008:17-18

¹¹⁶ ERB sekretariat, "Annual Report", 2007-2008:22-23

¹¹⁷ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:6

¹¹⁸ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:9

¹¹⁹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:10

regionala regering.¹²⁰ Miljöarbetsgruppen engagerad sig också i förberedelserna av seminariet "Bakgrundsinformation om den komplexa hanteringen av gränsöverskridande regioners kustområden" den 26 februari 2009 och seminarium om miljöskydd vid Kaliningrads regionala Europaparlamentet den 19 november 2009.¹²¹

Vid ett seminarium om en EU- strategi för Östersjöregionen, som hölls om under Almedalsveckan 29 juni, 2009, klargjorde ERB sitt stöd till initiativet om att ha en EU- strategi för Östersjöregionen.¹²² Den 7 oktober 2009 höll ERB ett seminarium i Bryssel som resulterade i att organisationer bör fortsätta att främja den styrningsmodell som omfattar olika nivåer av Europeiska kommissionen, som medlemsstaterna, stater, lokala och regionala myndigheter och icke-statliga organisationer som tillhandahåller ett bredare perspektiv och involverar lokala samhällen. De skapar också en horisontell plattform för politiskt samarbete i Östersjöregionen.¹²³ Under ett ERB- möte i Elbag 2010 uttryckte medlemsregionerna ett starkt stöd för ett mer aktivt deltagande av ryska partners i det framtida samarbetet. Dessutom ansåg regionerna att ett nytt gemensamt projekt skulle startas med anknytning till strategin som skulle kunna vara ett verktyg att stärka ERB.¹²⁴

På ett möte, år 2009, i Stare Jablonki, Polen, deltog ERB:s råd i diskussioner om EU- lagstiftning som tillåter upprättande av europeiska grupperingar för territoriellt samarbete och dess möjliga konsekvenser för ERB. ERB- styrelsen initierade en översyn av dess samarbete med syfte att bedöma genomförandet av ERB:s gemensamma utvecklingsprogram.¹²⁵ Detta behandlade om bra styrelseformer, öppenhet och subsidiaritet användes, framtida utmaningar och regionala utvecklingsstrategier i alla medlemsländer ska diskuteras samt medlemsregionernas deltagande i genomförandet av EU: s strategi för Östersjöregionen. ERB- rådet började också diskutera en idé om ett nytt gemensamt projekt inom Euroregionen gällande bland annat klimatförändringar som identifierades som en gemensam prioritering. Ett utkast till projektbeskrivning har senare utvidgats under arbetsnamnet "Superb - en hållbar politik för ekonomisk återhämtning".¹²⁶

¹²⁰ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:11

¹²¹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:12

¹²² ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:16

¹²³ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:17

¹²⁴ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:18

¹²⁵ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:22

¹²⁶ ERB sekretariat, "Annual Report", 2009:23

Den 21 januari 2010 beslutade ERB-styrelsen att inrätta en arbetsgrupp för att effektivt hantera en översyn av ERB- samarbetet. Särskild uppmärksamhet gav åt utvärderingen av genomförandet av ERB:s gemensamma utvecklingsprogram, god samhällsstyrning, insyn och subsidiaritet, framtida utmaningar och regionala utvecklingsstrategier i alla medlemsregioner. Fokus låg också på medlemsregionernas engagemang i genomförandet av EU-strategin för Östersjöregionen och en översyn gjordes av ERB:s institutionella och finansiella kapacitet.¹²⁷ Under året antogs dessutom en Road Map för Euroregionens samarbete som en direkt följd av verksamheten i den särskilda arbetsgruppen som ERB- styrelsen inrättade i januari månad. Den antogs officiellt av Styrelsen vid ett möte i Elblag, Polen, 5 mars 2010. Agendan för ERB 2020 och den nya stadgan för ERB godkändes också under året. Målet med Agenda 2020 är att lära av tidigare lyckade erfarenheter och hjälpa organisationen flytta in i en ny fas av samarbete när det blir ett mer dynamiskt verktyg för att hantera gemensamma utmaningar och ett stärkt politiskt inflytande i gränsöverskridande samarbete i Östersjöregionen.¹²⁸

Vid implementeringen av det gemensamma utvecklingsprogrammet genomfördes under år 2010 en rad projekt och samarbeten. Ett av dessa var DISK- projektet. Det bidrog till prioritetsområde 8 i Östersjöstrategin som syftar till att intensifiera de gränsöverskridande förbindelserna mellan innovativa små och medelstora företag och stärka deras ekonomiska potential och konkurrenskraft genom samarbete inom vetenskap och teknikparker, företagskuvöser, lokala myndigheter och den akademiska världen.¹²⁹ Ett annat projekt vid namn LED bidrog till det prioritetsområde 5 inom Östersjöstrategin. Det syftade till att skapa argument för en omvandling av staden och vägbelysning till energibesparing, miljövänliga och mångsidiga LED-teknik. MOMENT är ett annat projekt som skapades av ERB:s vattenforumet och framlades framgångsrikt in till Euroregionens program för gränsöverskridande program under 2009. Det bidrar till det prioriteringsområdet 1 inom Östersjöstrategin. Det huvudsakliga målet med projektet är att testa och utveckla en modell för modern vattenförvaltning genom så kallade Vattenanvändar- partnerskap inom pilotområden kring små vattendrag i Litauen, Polen och Sverige.¹³⁰

¹²⁷ ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:6

¹²⁸ ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:7

¹²⁹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:10

¹³⁰ ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:14

Ungdomsstyrelsens YC3 projektet har resulterat i utarbetandet av en handlingsplan för ytterligare ungdomssamarbetet inom ERB som bör genomföras av ERB:s ledamöter i Ungdomsstyrelsen och relevanta frivilligorganisationer som kommer att arbeta tillsammans med Ungdomsstyrelsen under projektet. En vision (handbok) kommer att ge praktiska råd om hur man förbättrar politiska ungdomsförbundsengagemang i södra Östersjön området. Under 2010 har projektet organiserat fyra viktiga händelser där ungdomar från ERB-området fått chansen att diskutera frågor om inflytande, miljö, demokrati, jämställdhet och utbildning.¹³¹ ERB har också fått chansen att medverka i europeiska debatter, exempelvis vid implementeringen av Östersjöstrategin under år 2010.¹³² Samtidigt var ERB med på samråden gällande den 5:te Sammanhållningsrapporten som offentliggjordes den 9 november 2010. I rapporten analyseras regionala skillnader, EU-bidrag, inverkan av sammanhållningspolitiken, liksom sammanhållningspolitiken efter 2013.¹³³

ERB deltog också i programmet för gränsöverskridande samarbete genom implementeringen av aktiviteter på olika nivåer och representerades i både styrning och övervakningskommittén. Sedan mars 2010 är ERB en partner i Kapacitetsbyggnadsprojektet som implementeras inom det gränsöverskridande samarbetsprogrammet. Målet med projektet är att hjälpa potentiella programtagare, särskilt från lokala myndigheter och små icke-statliga organisationer, i utarbetandet och genomförandet av gränsöverskridande projekt, även sådana som eventuellt kan bidra till Östersjöstrategin. Projektet erbjuder gratis tjänster, inklusive utbildning inom projektutveckling, gränsöverskridande seminarier och enskilda projektkonsultationer. Inom projektet är ERB främst ansvariga för främjande och spridning av information om projektverksamheten.¹³⁴

3.5 Analys kring mål som ERB inte har implementerat

Nedan presenteras mål som ERB inte har lyckats implementera och en analys om varför det är så utifrån det nyregionalistiska perspektivet. Analysen byggs upp utifrån uppsatsens analysram och sammanvävs med bland annat chefen för ERB:s sekretariat, Slawomir Demkowicz-Dobrzanski.

¹³¹ ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:15-16

¹³² ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:17

¹³³ ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:18

¹³⁴ ERB sekretariat, "Annual Report", 2010:20-21

Den 17-18 juni 2010 diskuterades på en Stakeholders Conference, ERB:s resultat och erfarenheter samt samarbetets framtida gemensamma intressen och effektivisering av organisationen. Resultatet av detta möte vara Agenda 2020, som ERB:s Road Map ligger till grund för, som beskriver mål och prioriteringar för samarbetet inför nästa århundrade. ERB kommer att fortsätta sin medverkan som en politisk plattform i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen.¹³⁵ Nedan presenteras Euroregionens ambition och analysen följer sedan.

*”The added value of cooperation, the power of building together, the strength of group work, the advantage of making your voice heard at the EU level, the essence of sharing knowledge, the richness of multiple brains thinking in synergy. All this is possible! This is what ERB stands for.”*¹³⁶

3.5.1. Regionala institutioner

Regionala institutioner inom ERB är väldigt självständiga och detta ligger i linje med den nyregionala teorin som menar på att regionala institutioner ska ha en central roll och ansvar för regionala utvecklingsfrågor.¹³⁷ I denna aspekt har ERB kommit långt och utvecklat starka institutioner som förstärker den regionala nivån i ett EU-system sammanvävt av många olika nivåer och aktörer.¹³⁸ Däremot är kunskapsutbyte inom innovation och effektivitet något som inte har fungerat så bra för ERB under dess existens och därför är ERB:s medlemsregioner starkt övertygade om att det är en viktig aspekt för betydande framsteg för de regionala institutionerna som Euroregionen i stort. Därför åtar de sig att utbyta aktiviteter i tron om att samarbete med gemensamma utmaningar genom lokala och regionala politiker, beslutsfattare, experter och praktiker kommer att leda till fördjupade förbindelser mellan ERB:s medlemsregioner. Ett sådant initiativutbyte skall också resultera i utveckling och förbättring av kompetens och skicklighet och integrera stimulans till organisationen.¹³⁹ Här talas det om flernivåstyrets horisontella och vertikala aspekt där olika aktörer inom ERB samarbetar och har djupare förbindelser, lär av varandra samtidigt som olika nivåer samarbetar, som regional

¹³⁵ Regionförbundet Södra Småland ”Tjänsteskrivelse ERB 2020 Strategi” 2010:1

¹³⁶ Road Map for Euroregion Baltic 2010:1

¹³⁷ Loughin 1996:45

¹³⁸ Hall et al 2005:59

¹³⁹ Euroregion Baltic 2020 2010:5

och lokal nivå för att ha kunskaps och erfarenhetsutbyte.¹⁴⁰

Slawomir understryker att kunskapsutbyte mellan aktörer inom regionerna och mellan medlemsregionerna som var och en är experter inom sitt område, i framtiden kommer att kunna öka kvalitén på samarbetet och medföra utbyte av kunskap från varandra om hur problem löses. Därför har flernivåstyrning i EU förändrat styrningskedjan genom konstant interaktion mellan parter som är eventuellt beroende av varandra eller kan lära av varandra¹⁴¹ och detta är ERB ett exempel på då Euroregionen bland annat ett kunskapsutbyte med en annan Euroregion vid namn Pirrenes Mediterranean som också är ett havsrelaterat gränsöverskridande samarbete.¹⁴² Euroregionala samarbeten brukar i allmänhet ha specifika individuella problem men något de har gemensamt är olika administrativa system, rättslig-finansiella regleringar, socioekonomiska klyftor samt nivå på fysisk utveckling och där flera har adresserats med hjälp av just euroregionala aktiviteter genom små projektfonder, som har gett stöd till initiativ mer relaterade till samhället.¹⁴³ En institution som poängteras starkt i ERB:s genomförande av Agenda 2020 och som Euroregionen måste arbeta vidare med att stärka, grundar sig i ett effektivt ledarskap, ett starkt engagemang och en effektiv organisation, där nödvändiga resurser avsätts för det gemensamma arbetet för att då kunna ha det ökade ansvaret för regionala utvecklingsfrågor och goda möjligheter till bland annat innovation, entreprenörskap och bättre ekonomi som den nyregionala teorin talar om.¹⁴⁴ Detta har lett till tidigare reformer genom att ERB- rådet, som nämnt tidigare i uppsatsen, har försvunnit, nu finns bara en styrelse som gör samarbetet mer effektivt och möjligt för ökat politiskt ansvar. Även om rollerna har blivit tydligare måste ett starkt politiskt ledarskap inom ERB bestå av en relevant organisationsstruktur, effektiva dagliga rutiner, förvaltning och nödvändiga ekonomiska resurser.¹⁴⁵

Högt uppsatta politiska företrädare bör involveras mer i ERB så att organisationen blir mer effektivt i att fatta beslut och kan fatta strategiska åtgärder för att genomföra gemensamma initiativ. ERB, som en politisk organisation, måste vara flexibel och kunna anpassas till

¹⁴⁰ Marks 2004:21-22

¹⁴¹ Hall et al 2005:59

¹⁴² Interview Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

¹⁴³ Herrschel & Tallberg 2011:275

¹⁴⁴ Hörnström 2010:30

¹⁴⁵ Euroregion Baltic 2020 2010:6

föränderliga miljöer. Detta involverar inte bara ett aktivt deltagande av ledande politiker, för att säkra ett starkt politiskt ledarskap i organisationen, utan det kommer också att vara avgörande att involvera högsta tjänstemannaledningen. På så sätt kommer en effektiv länk tillhandahållas för att underlätta smidig överföring av viktiga aspekter i Euroregionens arbete till medlemsregionerna och vice versa, där också nyregionalismen poängterar att det är viktigt med starka institutioner som kan samrodna mellan olika aktörer både offentligt och privat inom regionen och som är ett recept för att bli mer dynamiskt stark som Euroregion.¹⁴⁶ En annan aspekt som just förstärker samrodningsrollen som nyregionalismen lägger fokus på är att ERB i framtiden också vill stärka sin roll som kontaktperson för samarbetet och har rollen som en match-making punkt och informationsmäklare. Dessutom skulle ERB syfta till att förbättra ramvillkoren för samarbete och investeringar, särskilt de som rör affärsutveckling, miljömässig hållbarhet, regional attraktionskraft och transport tillgänglighet. Föredömliga åtgärder kan omfatta att stärka medlemsregionernas samarbete mellan företag, universitet¹⁴⁷, högskolor, innovationscentrum, kluster, och små baltiska hamnarna och förbättra arbetskraftens rörlighet, sjösäkerheten, förmildrande och anpassning till klimatförändringar genom utveckling av förnybara energikällor och energisparande samt förenkla gränspassage med Kaliningradområdet.¹⁴⁸ Detta visar även på att flernivåstyrets komplexitet där olika nivåer och aktörer vävs ihop och samarbetar inom helt andra arenor än tidigare och där de blir mer beroende av varandra och dessutom kan lära av varandra.¹⁴⁹

3.5.2 Termen Euroregion och regional identitet

Slawomir relaterade begreppet Euroregion till gränsöverskridande samarbete, ett samarbete längs gränser mellan gränsregioner¹⁵⁰ som blev möjligt först 2007 genom EU:s regionala utvecklingsfond som tillfördelade pengar till samarbete längs gränser. ERB:s största ambitionen är att integrera regionerna gällande arbetsmarknad, ekonomi, någon typ av gemensam lag där folk kan flytta, leva och arbeta i andra länder. Medborgare ska också kunna exempelvis leva i Sverige, studera i Polen och pensionera sig i Danmark.¹⁵¹ Detta stödjer det nyregionala perspektivet gällande regionens roll som en funktionell enhet där gränserna för

¹⁴⁶ Keating 1998:113

¹⁴⁷ Medeiros 2011:27

¹⁴⁸ Euroregion Baltic 2020 2010:4-5

¹⁴⁹ Bache I & Flinders M 2004:2

¹⁵⁰ Herrschel & Tallberg 2011:265

¹⁵¹ Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

politiska och administrativa regioner bör bättre motsvara funktionella regioners gränser. Bland de positiva effekterna av dessa gränser är att de underlättar pendling och skapande av bättre incitament för ekonomisk verksamhet och tillväxt (t.ex. hälsa omsorg och utbildning).¹⁵² Detta är något ERB strävar efter och måste arbeta vidare med för att uppnå sin ambition om bland annat fri rörlighet gällande den femte friheten; kunskap och forskning så forskare lättare kan arbeta i andra länder och som gynnar tillväxten. Detta går väl i linje med EU:s regionala politik och även dess ambition för EU:s medborgare¹⁵³ som visar på en europeiseringseffekt där den regionala nivån influeras av EU och en europeisering sker i utvecklingen av institutioner inom EU samt en tendens till ”centre building” som har ambition att skapa kollektiva värderingar och ambitioner i EU.¹⁵⁴

Nyregionalismen lägger inte bara fokus på funktionella regioner men också kulturella regioner vilket innebär historisk, språklig och kulturell samhörighet. Det är också viktigt med territoriell identitet, att medborgare är medvetna och engagerade för regionen som är en viktig del i regionbyggnadsprocessen och bidrar till regional utveckling.¹⁵⁵ I ERB:s Agenda 2020 står det att Euroregionens identitet bör vara horisontell och parallell med specifika frågor i samarbetets granskningsprocess och att ERB vill vara en effektiv plattform som tar beslut snabbt och framgångsrikt diskutera och fortsätta diskutera relevanta frågor för Euroregionen.¹⁵⁶ Östersjöregionen delar mycket gemensam historia bland annat genom att havet en gång i tiden var en krigsarena med är nu ett område som fredligt vill samarbeta. Den identitet som delas idag är mer på en funktionell nivå blandad med en typ av identitet som har grundar sig på att medlemsregionerna har Östersjön som gemensam nämnare, därav namnet Euroregion Baltic, och därmed arbetar de tillsammans för ett rent hav.

Slawomir menar också att medlemsregionerna inte har diskuterats kulturell identitet och motsätter sig att ett samarbete måste utgå från att ha samma språk, religion och historiska bakgrund för att kunna fungera. Problem kring identitet har ändå uppstått under vägens gång i fall när olika beslut skulle tas bland medlemsregionerna. Exempelvis blev polackerna chokade över att det tog så lång tid för svenskarna att ta beslut medan svenskarna å andra sidan blev chokade över att polackerna beslutade så snabbt men när frågan däremot ställdes till

¹⁵² Gren 1999, s.34

¹⁵³ Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

¹⁵⁴ Olsen 2002:923

¹⁵⁵ Keating 1998: 86-87

¹⁵⁶ ERB sekretariat ”ERB Agenda 2020:7

polackerna om de kunde vidareutvecklade hur de ville göra i olika frågor hade de inga svar.¹⁵⁷ Detta har gjort att ERB:s medlemmar varit tvungna att under arbetets gång skapa förståelse för varandra och även en mer gemensam identitet på det planet. Den nyregionala teorin är som nämnt tidigare den mest utvecklade teorin gällande hur en stark region bör se ut och där är regional identitet och kulturella regioner en viktig del.¹⁵⁸ Med tanke på att ERB har en stor ambition att skapa ett område där medborgare från medlemsregionerna kan flytta på sig obehindrat och studera, jobba och pensionera sig kan ingen undgå att språket och skillnad i system är ett hinder idag. Det finns fortfarande sociala hinder som fördomar, starka stereotyper, kulturella och språkliga barriärer som kommer att ta lång tid att lämna på. Bildandet av euroregionala identiteter i denna aspekt har hittills misslyckats i stort, men detta är ingen chock när den äldsta europeiska euroregionala sammansättningar fortfarande ses som ofullständiga och majoriteten av invånarna är mer än omedvetna om euroregionernas existens.¹⁵⁹ Detta är en faktor som ERB måste ta hänsyn till och som de måste överväga när det kommer till deras framtida ambition och arbete för att bli en enad och stark Euroregion.

3.5.3 Externa relationer

För att en region ska vara dynamisk stark menar nyregionalismen att region ska vara huvudaktören och att staten endast ska ha rollen som survey och se till att arbetet som sker inom staten sker utifrån statspolitiken.¹⁶⁰ När det kommer till ERB är varje medlemsregion oberoende och självständig i relation till den nationella nivån när det kommer till ERB-samarbetet. Nationell och regional nivå har ingen påverkan på vad ERB arbetar med eftersom det är ett frivilligt samarbete medlemsregionerna emellan och ingen har någonsin sagt till ERB vad de ska göra, alltså gett direktiv av något slag vilket har resulterat i att ERB är självständigt i sitt arbete och agerande.¹⁶¹ Vad som däremot kan ske är att ERB kan ge förslag till de nationella myndigheterna om något specifikt projekt eller dylikt som de nationella myndigheterna eventuellt kan assistera genom att bidra med hjälp eller pengar. Men vissa medlemsregioner har också haft problem med sin nationella nivå där oberoende däremot inte har varit en naturlig faktor.

¹⁵⁷ Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

¹⁵⁸ Hörnström 2010:32

¹⁵⁹ Herrschel & Tallberg 2011:277

¹⁶⁰ Keating 1998:78

¹⁶¹ Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

Lettland lämnade ERB samarbetet 2007, som nämnt tidigare, efter en administrativ reform i landet. När Lettland skrev på avtalet för att ingå i ERB- samarbetet gjordes det på lokal nivå. Två år senare skapades ”planning regions” i landet som var mycket beroende av den nationella nivån. Lettland slutade gå på Euroregionens möten. Sedan medgavs också att landet inte hade kapaciteten eller mänskliga resurser för att inkluderas i ERB och gick ur år 2007. Liknande problem har uppstått i den Ryska regionen, Kaliningrad, där den regionala nivån inte hade någon makt utan styrdes istället från den nationella nivån. Detta har varit en faktor ända fram till förra året då några framsteg togs, första gången tillsattes en guvernör i Kaliningradregionen som var från den regionen och inte skickad från Moskva, detta efter demonstrationer i regionen.¹⁶² Detta visar på att något har hänt i Ryssland där regionala nivån har börjat få mer självständighet från centralmakten i Moskva. Flernivåstyrets komplexitet är något som ERB- samarbetet måste ta i hänsyn om arbetet ska kunna gå framåt och medlemsregionerna måste hållas oberoende från både nationell och lokal nivå för att kunna på regional nivå ta beslut och verka autonomt och därmed ingå i ett Euroregionalt samarbete.

ERB:s medlemsregioners relation till den lokala nivån är mer sammansvetsad. Nyregionalismen menar på att regional nivå bör spela roll i sin egen rätt och inte vara ett komplement till den lokala nivån. Dessutom är den lokala nivån för liten för att ta beslut eftersom de har en snäv bild där det i vissa projekt behövs ett vidare perspektiv.¹⁶³ ERB är inte ett komplement till den lokala utan sammansvetsade nivåer innebär att medlemsregionernas kommuner är partners till ERB och kan komma med egna idéer till samarbete. Det handlar mer om att skapa dialog, konsultation och diskussioner nivåerna emellan än att vara ett komplement eller att någon ger någon annan direktiv. Det som däremot är farligt för ERB:s samarbete och som sker i dagens läge är en liknande reform i Litauen, som skedde i Lettland, där den regionala nivån ska tas bort och endast bestå av en lokal och nationell nivå eftersom det är ett så litet land att det kan skötas från nationell nivå och beslut har tagits att införa större regioner som ska skapas inom en tioårsperiod. Detta har skapat ett vakuum på tio år. Det ERB måste tänka på och ta hänsyn till hur detta kan utvecklas och att det på samma sätt eventuellt ska ske en administrativ reform i Sverige fram till år 2014-2015 där det fortfarande är oklart vilken form det kommer att utvecklas till.¹⁶⁴ I och med dessa administrativa reformer som skett i Lettland och nu också i Litauen och Sverige bör eventuellt

¹⁶² Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

¹⁶³ Hörnström 2010:32

¹⁶⁴ Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

ERB också ta hänsyn till samarbete med andra Euroregioner och vara öppna för nya medlemmar som har en stark regional nivå. Tema om huruvida ERB skulle utvidgas kom upp innan skapandet av ERB:s agenda 2020 men togs senare bort eftersom det beslutades att ”bigger is not always better” och att fokus skulle ligga på nuvarande medlemmar. Detta är ändå en viktig aspekt som bör diskuteras framöver med tanke på administrativa reformer som sker i nuvarande medlemsregioner och med tanke på att ERB är ett samarbete bestående av fem stater och åtta medlemsregioner. Det finns andra euroregioner som har fler medlemmar än ERB men där mål uppfylls och arbetet går framåt, som exempelvis Adriatiska euroregionen bestående av sex stater och 23 medlemsregioner, så ”bigger is maybe better?”.¹⁶⁵

3.5.4 Internationell aspekt

Nyregionalismen menar på att regioner ska få ökad roll som internationell aktör och en större grad av självständighet. Regionala och lokala aktörer ska sätta den egna regionen i ett internationellt sammanhang och även upprätta ett samarbete med andra regioner i andra länder.¹⁶⁶ I enlighet med det nyrealistiska perspektivet har ERB som Euroregion en röst, en röst bland många aktörer, i EU. Euroregionen vänder sig till EU när de vill uppmärksamma något som de tidigare gjort gällande Östersjöprogrammet och Östersjöstrategin, där ERB har en central roll. Euroregionen kommer att lägga mer fokus på lobbyverksamhet mot EU, genom att i framtiden sätta Euroregionen i ett ökat internationellt sammanhang genom att stärka och även ta en aktiv roll i utformningen av EU:s politik, agera samt göra ERB starkare som Euroregion och samarbete.

På samma sätt är det viktigt att marknadsföra ERB:s intresse mot EU. ERB ska inte bara arbeta mot EU utan också upprätta samarbete med Europeiska Kommissionen, Europaparlamentet, Regionkommittén, nationella regeringar, baltiska organisationer, liksom med de regionala kontoren i Bryssel, kommer att vara en viktig del av lobbying-ansträngning.¹⁶⁷ ERB har också ett samarbete med andra Euroregioner som exempelvis Pyrenees Mediterranean men också nätverk mellan olika parter och genom att involvera politiska företrädare för regionerna samt med andra viktiga aktörer. Ännu en gång påvisas

¹⁶⁵ Euroregion Adriatics hemsida

¹⁶⁶ Gren 1999:45

¹⁶⁷ ERB sekretariat ”ERB Agenda 2020 2010:3

både den horisontella och vertikala dimensionen av flernivåstyrelse gällande ERB:s samarbete i EU.

Ett problem som har uppstått för ERB är att Euroregionen inte är en legal organisation utan ett ”gentlemans agreement”. För effektivt gränsöverskridande samarbete måste det finnas starka organisatorisk avtal på internationell nivå, vilken skulle tillföra det gränsöverskridande området en större grad av strategisk kapacitet och agera mer som internationell aktör i sin egen rätt (laglig enhet), som nyregionalismen beskriver det. En strategisk gemensam åtgärd bör utredas gällande en eventuell status som en europeisk gruppering för territoriellt samarbete (EGTS) (EU:s rättsliga instrument) med villkoret att den omfattar alla ERB:s medlemsregioner.¹⁶⁸ Ändock finns det inte någon generell trend bland Euroregionerna i EU att bli EGTS. Nuvarande diskussioner talar om att det är möjligt att nya strukturer kan komma att skapas i framtiden med mer specifika uppgifter med de formella, administrativa regionerna i som huvudaktörerna. Det är för tidigt att förutspå om EGTC kommer att ersätta Euroregioner eller att de kommer att samexistera och bilda någon typ av dubbel struktur för gränsregioner. Detta är fortfarande en öppen fråga. Detta skapar bredare diskussioner om statens roll i utvecklandet av gränsområden och graden av styrka och självständighet regionala och lokala nivån ska tillhandahållas. Detta varierar mycket från land till land.¹⁶⁹

Sedan kommer också frågan upp om euroregioner ska fortsätta att vara enheter med många olika aktiviteter eller ska de sträva mot att bli mer specialiserade funktionella nätverk? Vilken roll ska privata aktörer ha i framtida organisatoriska och ekonomiska utvecklingen av gränsöverskridande regioner? Vad än som kommer hända i framtiden med de gränsöverskridande samarbeten finns en sak som är oförändrad och det är att samhällen som är delade av nationella gränser kommer att i framtiden behöva hjälp och support att fungera bättre. Euroregioners första uppdrag som bestod i att underlätta deras försoningsprocess ska inte underskattas.¹⁷⁰

¹⁶⁸ Herrschel & Tallberg 2011:275

¹⁶⁹ Medeiros 2010:27

¹⁷⁰ Herrschel & Tallberg 2011:277

4. Slutsatser

Euroregion Baltic består av sex miljoner invånare och är en Euroregion som kan definieras som *“en mer eller mindre institutionaliserad samverkan mellan angränsade subnationella myndigheter över nationella gränser”*. Samarbetet startade år 1998 mellan då nio regioner från Sverige, Danmark, Ryssland, Polen, Litauen och Lettland. Lettland drog sig senare ut och då bestod samarbetet endast av fem länder och åtta regioner. Denna euroregion är unik eftersom den inbegriper för första gången en rysk part och är den starkast växande gränsöverskridande regionen i kontinenten också ur ett globalt perspektiv. ERB består av en styrelse, ordförande, ungdomsstyrelse, internationellt sekretariat och regionala sekretariat i varje medlemsregion.

ERB:s årsrapporter började dokumenteras från 2001 fram till i år, 2010. De mål som euroregionen lyckats implementera under denna period är många men för att nämna några så lyckades samarbetet under 2001 och 2002 starta förberedelserna inför Seagull- projektet som skulle vara det första instrumentet för en långsiktig strategi för ERB och då utvecklades även Interreg III B projektet för hela Euroregionen med mål om bättre villkor och kontinuitet i sitt arbete. Seagullprojektet skapades för att utveckla samarbetet i linje med central EU-politik om sociala och ekonomiska sammanhållningen mellan EU: s regioner. År 2002 hade Seagull- projektet (genomförande period år 2002-2005) samt Good Governance- projektet utvecklats som var ERB:s första projekt. 1,3 miljoner euro i budget som EU finansierade till 50 %. Syftet med Seagull- projektet vara att utarbeta en gemensam strategi för långsiktig utveckling samt ett mer konkret gemensamt transnationellt utvecklingsprogram (JTDP) för euroregionen. Good Governance- projektet finansierades av svenska utrikesdepartementet med syfte att stärka styrelseformen i kommuner och regioner för att de kommer att vara viktiga för ERB:s framtida utveckling.

Under 2003 och 2004 initierades Seagull- projektet inrättandet av gemensam plattform för kontakt och möten med andra Interreg III B- projekt. Seagull- projektet medförde även många fler parter från alla medlemsregioner involverade i ERB- samarbetet och involverade politiker från både lokal och regional nivå. Första utkastet av JTDP godkändes också under år 2004 och en konferens med Seagulls projektledning i Gdansk, Polen, gav ett andra utkast där tretton prioriteringsåtgärder sattes upp för nästkommande tio- femton åren. Under ett möte i

Elbag, Polen, beslutade även medlemsregionerna att upprätta och stödja med ekonomiskt bidrag ERB:s internationella sekretariat. Under 2005 och 2006 avslutades Seagull- projektet med ett skapande av JTDP sin resultat och vid slutetappen av skapandet beslutades det att internationella sekretariatet, som nämnt ovan, skulle upprättas med hjälpfunktion och samordningsroll vid genomförandet samt ordna finansiellt stöd. Vid denna tidpunkt startades Seagull II- projektet med syfte att bistå ERB i genomförandet av JTDP. Projektet skulle resultera i en förstärkning av ERB:s institutionella struktur genom inrättande av gemensam plattform för samarbete. År 2006 bestämdes det gränsöverskridande samarbetsprogrammet (CBC) efter en lobbykampanj år 2004, med ambition att underlätta genomförandet av den gemensamma strategin och utvecklingsprogrammet. Under 2007 avslutades Seagull II- projektet och resulterade i skapandet av innovationsnätverk och verktyg för små och medelstora företag inom ERB utvecklades samt en skiss på utvecklingscentrum i södra Östersjön fastställdes. Detta år gjordes det också möjligt att inrätta en ungdomsstyrelse. CBC godkändes också och ansökningsrundan väntas år 2008.

Under 2009 och 2010 gav ERB sitt stöd till initiativ om att ha en EU- strategi för Östersjöregionen. Medlemsregionerna uttryckte också under ett möte i Elbag, Polen, 2010, ett starkt stöd för ett mer aktivt deltagande av rysk part i framtida samarbetet. Samma år inrättades också en arbetsgrupp för att effektivt hantera en översyn av ERB- samarbetet, speciellt gällande utvärdering av genomförande av ERB:s gemensamma utvecklingsprogram, god samhällsstyrning och insyn samt subsidiaritet. En Road Map, Agenda 2020 och den nya stadgan för ERB antogs också under året för ERB:s framtida arbete. Ungdomsstyrelsens YC3- projekt resulterade i ett utarbetande av en handlingsplan för ytterligare ungdomssamarbete inom ERB och Euroregionen har också medverkat i europeiska debatter gällande exempelvis implementeringen av Östersjöstrategin år 2010.

ERB:s gemensamma framtida mål sattes upp på en Stakeholders Conference 17- 18 juni 2010 i ERB 2020 Agendan, som Road Map ligger till grund för. När det kommer till Euroregionens måluppfyllnad och vilka mål de inte har lyckats uppnå samt varför behandlar nyregionalismen i fyra punkter, regionala institutioner, termen euroregion och regional identitet, externa relationer och internationella aspekten. Gällande regionala institutioner menar nyregionalismen att de ska vara självständiga och ha en central roll samt ansvar för regionala utvecklingsfrågor. Regionala institutioner inom ERB är väldigt självständiga men att

kunskapsutbyte inom innovation och effektivitet måste förbättras mellan olika aktörer, påpekar den horisontella dimensionen inom flernivåstyrelsen, som kommer att öka kvalitén på institutionerna och samarbetet. En institution som måste förbättras är däremot är effektivare ledarskap, starkt engagemang och effektiv organisation. ERB som en funktionell enhet där nyregionala perspektivet menar att regionens roll som en funktionell enhet där gränser för politiska och administrativa regioner bör bättre motsvara funktionella regioners gränser. Det positiva med dessa gränser är att de underlättar pendling och incitament för ekonomisk verksamhet och tillväxt. Detta är något som går i linje med ERB:s vision gällande att invånare inom ERB ska kunna röra på sig så fritt att de i framtiden ska kunna leva i Sverige, jobba i Polen och pensionera sig i Danmark. Detta talar också om en europeisering eftersom det går i linje med EU:s politik. Nyregionalismen talar också om kulturella regioner där historisk, språklig kulturell och territoriell identitet existerar. ERB är medvetna om hur Euroregionens identitet bör se ut, horisontell och en effektiv plattform för beslut och diskussioner för framtida utmaningar, en mer funktionell roll. Slawomir menar att en gemensam kulturell identitet ej har diskuterats och heller inte är nödvändig.

Det finns fortfarande sociala hinder för en kulturell identitet som fördomar, starka stereotyper och språkliga barriärer, något som ERB bör ta hänsyn till i framtiden med tanke på deras ambitioner om ett starkt och enat ERB där invånare fritt kan ta sig runt mellan medlemsländerna. Gällande externa relationer menar nyregionalismen att regionen ska vara huvudaktör i relation till staten. Här har ERB lyckats bra i och med att den nationella nivån aldrig har utövat påtryckningar om hur Euroregionen bör eller ska agera, utan har en mer rådgivande roll om ERB vänder sig till den nationella nivån om hjälp i olika situationer. Däremot har vissa medlemsregioner haft problem med sina nationella nivåer som i Ryssland och Lettland. Nyregionalismen menar också att den regionala nivån inte ska vara ett komplement till den lokala nivån och inom ERB är relationen till den lokala nivån väldigt nära och bidrar till att den lokala nivån kan komma med idéer, skapa dialog och konsultationer med ERB på regional nivå. Det som i framtiden kan bli farligt för ERB är administrativa reformer i Litauen, liknande som i Lettland, som gör att regionala nivån förlorar makt och kan komma att ersättas av lokala och nationella nivåer, något som kan bidra till att ännu en part förloras i samarbetet. ERB ska i detta fall kanske inte begränsa sig geografiskt utan eventuellt involvera andra parter och regioner med stark regional nivå. Här

finns lite brister gällande den nyregionala teorin om starka regional nivå och regioner i sin egen rätt.

Inom internationell rätt menar nyregionalismen att regioner ska få ökad roll som internationell aktör och större grad av självständighet. ERB har i detta avseende en röst, en röst bland många i EU, där de är med och lobbar om Östersjöprogrammet och Östersjöstrategin eller någon annan fråga som behöver lyftas på EU-nivå. De har också samarbete med andra Euroregioner, speciellt Euroregion Pyrenees Mediterranean. Även om ERB har genomfört en hel del mål, blivit den starkast växande Euroregionen och en faktor som är uppenbar är att samhällen som är delade av nationella gränser kommer att i framtiden behöva hjälp och support att fungera. Då är Euroregionernas första uppdrag som bestod i att underlätta deras försoningsprocess icke att underskattas. ERB är inte en laglig enhet som kan agera som en internationell aktör i sin egen rätt, och går då inte helt i linje med det nyregionala perspektivet, och är endast en ”gentlemans agreement”. Det finns därför ett EU- rättsligt instrument EGTS, med villkoret att det omfattar alla medlemsregioner. Frågan är här då om EGTS kommer att ersätta Euroregionerna i framtiden eller kommer de att samexistera, ska euroregioner fortsätta vara enheter med många aktiviteter eller ska de bli specialiserade funktionella nätverk? Många frågor står fortfarande obesvarade.

Gällande framtida studier är den här uppsatsen en bra början för att kunna forska vidare om ett ämne gällande Euroregioner där det ännu inte finns många utförda utredningar. Ett intressant perspektiv skulle vara att jämföra olika Euroregioner för att undersöka hur de skiljer sig och i vilka hänseenden de är lika samt vad de kan lära av varandra. Detta förstärker också den generalisering som kan upptäckas, utöver den som nämnts i denna uppsats, då fler objekt jämförs med varandra. En idé skulle också vara att testa teorin på en sån stor region som EU och undersöka om den kan relateras till en sånt stort samarbete. Det går också att fördjupa sig mer i Euroregion Baltic och göra jämförande studie gällande samarbetets medlemsregioner och deras syn på samarbetet och även grund för framtida samverkan. Ämnen som Regionernas Europa versus Nationalstaternas Europa eller fokus på flernivåstyret i EU och hur de olika nivåerna interagerar med varandra i en mer och mer globaliserad värld är också relevant och intressant forskning att studera vidare.

5. Referenser

Litteratur

Anderson James, Thomas M Wilson, O'Down Liam (2003), *New Borders for a Changing Europe: Cross-Border Cooperation and Governance*, Routledge publisher, New York

Bache I & Flinders M (eds.) (2004): *Multi-Level Governance*, Oxford: Oxford University Press

Bryman, Alan & E. Bell (2005) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Malmö: Liber Ekonomi.

Delanty, Gerard & Rumford, Chris (2005) *Rethinking Europe: social theory and the implications of europeanization*, 1. ed., Routledge, New York, N.Y.

ERB sekretariat (2001) *Annual report 2001*

ERB sekretariat (2002) *Annual report 2002*

ERB sekretariat (2003) *Annual report 2003*

ERB sekretariat (2004) *Annual report 2004*

ERB sekretariat (2005) *Annual report 2005*

ERB:s sekretariat (2006) *Euroregion Baltics utvecklingsprogram*

ERB:s sekretariat (2007) *Strategi för utveckling av Euroregion Baltic*

ERB sekretariat (2006-07) *Annual report 2006-2007*

ERB sekretariat (2007-08) *Annual report 2007-2008*

ERB:s sekretariat (2009) *Road Map for Euroregion Baltic*

ERB sekretariat (2009) *Annual report 2009*

ERB:s sekretariat (2010) *Euroregion Baltic 2020*

ERB sekretariat (2010) *Statues of Euroregion Baltic*

ERB sekretariat (2010) *Annual report 2010*

Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud (2007), *Metodpraktikan, Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik AB, Stockholm

Gomez Johansson Mariana (2010) *Tjänsteskrivelse ERB 2020 Strategi*, Regionförbundet Södra Småland, Växjö

Gren, Jörgen (1999), *The new regionalism in the EU – the lessons to be drawn from Catalonia, Rhône-Alpes and West Sweden*. Göteborg, Fritzes publikationer.

Gustavsson Jakob & Tallberg Jonas (2009), *Internationella relationer*, Studentlitteratur AB, Lund

Hall, Patrik - Sjövik, Kristian - Stubbergaard, Ylva 2005. *Nätverk söker förankring: Öresundsregionen i ett demokratiperspektiv*, Studentlitteratur, Lund

Herschel Tassilo & Tallberg Pontus (2011), *Role of the regions?*, Kristianstads boktryckeri, Kristianstad

Hörnström Lisa (2010), *Redistributive regionalism : Narratives on regionalisation in the Nordic periphery*, Statsvetenskapliga institutionen, Umeå Universitet

Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

Jacobsson Bengt & Sundström Göran (2010) *Europeisering av den svenska staten*, Söderströms högskola, Huddinge

Jerneck Magnus & Gidlund Janerik (2000) *Local and Regional Governance in Europe: Evidence from Nordic Regions*, Edward Elgar

John P. McCormick (2006), *Weber, Habermas, and Transformations of the European State*, Cambridge University Press, Cambridge

John, P. (2000), The Europeanisation of Sub-national Governance, *Urban Studies*, Vol.37, No. 5–6, pp 877–894.

Keating, Michael (1998), *The New Regionalism in Western Europe*, Cheltenham: Edward Elgar.

Keating, Michael (2001), “Rethinking the region – Culture, Institutions and Economic Development in Catalonia and Galicia”, *European Urban and Regional Studies*, 8(3), p. 217-234.

Lequesne Christian & Le Gales Patrick (1998) *Regions in Europe*, Taylor & Francis Ltd, London

Loughlin, John (1996), “ ‘Europe of the Regions’ and the Federalization of Europe”, *The Journal of Federalism*, 26(4), p.141-162.

Marks, Gary, Hooghe, Liesbet and Schakel, Arjan H. (2004), "Patterns of Regional Authority", *Regional and Federal Studies*, 18 (2-3), p.167-181.

Medeiros Eduardo,(2010) '(Re)defining the Euroregion concept', *European Planning Studies*, Volume 19 Issue 1

Merriam, S. B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund Studentlitteratur.

Olsen Johan P. (2002) *The many faces of Europeanization*. Journal of Common Market Studies, Arena Working Papers, Vol 40 (5): 921-52
http://www.arena.uio.no/publications/wp02_2.htm (2010-10-30)

Perkmann Markus (2002) *Euroregions, institutional entrepreneurship in the European Union* Loughborough University, United Kingdom

Proto Paolo Pietro (2008) *What future for the Adriatic Area*, Centro studi di politica internazionale, Rom

Scott Wesley James (2006) *EU enlargement, regionbuilding & shifting borders of inclusion and excusion*, Ashgate publishing, Surrey, UK

Stråth, Bo, 2000. *Multiple Europes: Integration, Identity and Demarcation on the Other*, s385-420 i Stråth, Bo (red.). and the Other and Europe as the Other. Bryssel: P.I.E. - Peter Lang S.A

Süssner, Josefina (2000), "Regionens som identitetspolitiskt projekt", *Nordisk Samhällsgeografisk tidskrift*, Nr. 31, p.3-21.

Thurén Torsten (1986), *Orientering i källkritik*, Esselte Studium AB, Stockholm

Tömqvist, Gunnar 1998: *Renässans för regioner*, SNS Förlag, Stockholm

Yin (2007) *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber.

Elektroniska källor

Baltic Sea Academy (2008) "Kunskap om historia"
http://www.baltic-sea-academy.net/documents/history_s.pdf

Europeiska Kommissionens hemsida- EU:s framtida sammanhållningspolitik
http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/5cr/pdf/answers/local_authorities/smalandblekinge_yttrande_eusp_region_blekinge_2011_01_28.pdf

Europeiska Kommissionens hemsida: Regional Politik 1957-88
http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history/index_en.htm

Europeiska Kommissionens hemsida: Regional politik 1989-93
http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history/index2_en.htm

Europeiska Kommissionens hemsida: regional politik 1994-99
http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history/index3_en.htm

Europeiska Kommissionens hemsida: regional politik 2000-06
http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history/index4_en.htm

EU-upplysningens hemsida- Östersjöprogrammet
<http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/EU-stod-och-bidrag/Regional-utveckling-och-sammanhallning/Ostersjoprogrammet/>

Euroregion Baltics hemsida
http://www.euroregionbaltic.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=166&Itemid=113

Euroregion Adriatics hemsida
http://www.adriaticeuroregion.org/index.php?option=com_content&view=article&id=68&Itemid=53&lang=en

Regionförbundet södra smålands hemsida- Euroregion Baltic
<http://www.rfss.se/Euroregion-Baltic.aspx>

Region Blekinges hemsida
[http://www.regionblekinge.se/region-blekinge-\(svenska\)/det-haer-goer-vi/internationellt-samarbete/samarbetsorganisationer/euroregion-baltic.aspx](http://www.regionblekinge.se/region-blekinge-(svenska)/det-haer-goer-vi/internationellt-samarbete/samarbetsorganisationer/euroregion-baltic.aspx)

Sveriges ordförandeskap i EU
www.se2009.eu/sv/ordforandeskapet/arbetsprogram/eu_s_ostersjostrategi/eu_s_ostersjostrategi_pionjar_for_makroregionalt_samarbete_i_eu

Yttrande från Regionkommittén (2010) ”*Stadsförnyelse och dess roll i de europeiska städernas utveckling*”
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:267:0025:0032:SV:PDF>

Yttrande från Regionkommittén (1998) ”Mot ett program för städer inom Europeiska Unionen”
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:51997AR0316:SV:HTML>

Bilaga: Interview with Slawomir Demkowicz-Dobrzanski 2011-04-13

ERB Agenda 2020: three strategic focus areas

- Lobbying activities

ERB should enhance the role of a lobbying platform towards EU and have an active role in shaping EU- politics and also cooperation with for ex. European Commission, European Parliament and national governments. ERB should monitor the preparation for the future Cohesion Policy and promote a greater role of its objective 3, territorial cooperation.

- 1. Explain how this is important regarding to the history, why does ERB need to lobby more?**
- 2. How does the ERB/EU relation look like in regard to the sentence “lobbying platform towards EU” and in the other “to cooperate with the EU”?**
- 3. Does ERB have a voice in international questions?**

- Strategic actions

ERB should enable networking among a variety of partners, upgrades the added value of the cooperation. Also important to invite high political representatives of the regions and involve other stakeholders, strengthens the vitality of the cooperation. Also development of other forms of cooperation and actors. ERB should primarily be a facilitator of cooperation serving as a match-making point.

- 1. How did the cooperation look like before regarding this aspect when it needs to be strengthened?**
- 2. What kind of cooperation is the agenda talking about, among the ERB regions or/and the EU and other organizations?**

- Exchange initiative

It is important for the ERB with knowledge exchange for progress in innovation etc. Collaborative approach, between local and regional politicians and experts etc, to different questions deepens the relation between the ERB regions and cooperation.

- 1. Why is this important to develop?**
- 2. Is it something ERB didn't consider before, why in such case?**

- Strong leadership

ERB should have more effective leadership, strong participation and efficient organisation. High level political representatives should be more involved in ERB for more effectiveness and quickness to make decisions. ERB as a political organisation, must be flexible and have strong political leaders.

- 1. How did it look before?**
- 2. why was the leadership not so successful?**

- Identity

The ERB will also discuss and define what the Euroregion has been so far and what the Identity of ERB should be. ERB should also be easier to distinguish from other partnerships in the Baltic Sea and other organizations. Areas which the ERB has been good in should be strengthened and emphasized more. Discussion of ERB's identity should be horizontal and parallel with specific issues of cooperation review process.

- 1. What is the identity of ERB, is it a common one?**
- 2. Has there been any disagreements, looking at different workareas because of different identities, PL versus SWE etc?**
- 3. Do you have the goal to form a common identity, what kind of identity in such case?**
- 4. Is it necessary/ how important is it with a common identity or the feeling of a common identity to be able to work successfully together?**

- Geography

Then there is also the issue of geographical limitations as a central theme. ERB should expand its area to include neighboring regions.

- 1. Where is the limitation?**
- 2. What kind of regions should be included?**
- 3. Why did Latvia leave the cooperation, does it look like someone else is going to do the same?**
- 4. Including more regions- more disagreement- less strong leadership?**

- Russia

ERB cooperation agenda until 2020 should present a balanced approach which considers less active involvement of the Kaliningrad Region in EU debates.

- 1. Why?**
- 2. Did ERB have problems with the Russian region before?**
- 3. Why is Russia so important to include?**

- ERB in relation with others

- 1. How independent is ERB in its decisionmaking, project initiative and regional development?**

- 2. How independent does ERB want to be and how deep cooperation among the memberregions do the Euroregion want?**
- 3. What is a Euroregion?**
- 4. How does the ERB memberregions relation look like to their own state and to ERB?**
- 5. Are the different states involved in the work going on in ERB?**
- 6. How much control and participation does the state have in ERB work?**
- 7. How much power does the regional level have in relation to the local level?**
- 8. Is the local level involved in the work done in the ERB?**
- 9. Are the national and local level expected to have any influence or is the regional level most important?**